

1 Korin

Yesu pi wel wiak kutömweri sēen wē krismaki 24 pōta ök won sēen Pool pi Epesas kak wē pep epwer Korin kakē ingre morörö retēng ë mena. Korin ka pō Krik yangerkē ka kaö naö. Pörek Yuta omēn narö Krik omnaröaring wakaima. Korin kak wëauröakaan selap utpet eëima.

Pool pim pep epwer pöt, Korin kakaan wes mēenak kangwer mena.

Pöt epël wia.

Ngön ngēs räaut *1:1-9*

Ingre morörö komkap ëa *1:10-4:21*

Öngre omp wëwëeta ngönte *5:1-7:40*

Omp ak kaaröröa ngönte *8:1-11:1*

Ingre moröröa yaya yaaöre wëwëeta ngönte *11:2-14:40*

Kristoë wal ëautere tiarim wal eëpenaat *15:1-58*

Yutia ingre moröröaan kaamök elmëaut *16:1-4*

Ngön meët *16:5-24*

¹⁻² O Anutuu ingre mor sa Korin kak wëaurö, ne Pool Anutuu këmtak Yesu Kristoë ngön yaaö omēn sumëak neulëaup, ne tiarim karip Sostenis piiring wē pep epwer retēng ë yaningk. Anutuuk ar pim omēn wes niulëen Yesu Kristook yal menak wëen ngëengk niwasen wë. Pi ka poutëaan tiarim Aköp Yesu Kristoon yaya yamëëaurö pitta pim omēn wes moulmëa. Pi pitre tiar pouröa Aköp.

³ Tiarim Pepap Anuture Aköp Yesu Kristo pi-arpim komre kolapre mayaap pöt arim naë wiaap.

Pool pi Anutuun yowe mëä

⁴ Anutu pi Yesu Kristo pimëen yak komre kolap elnieim wë. Pötaan ne arimëen kön wieë kët ël epotë Anutuun yoöre ërëp maim wë.

⁵ Anutuuk komre kolap pöt yaalniin Kristook yal menak wëen ompyaö niwasën ar kön tektek wë pöta songönte kosang wesak ök yaauro.

⁶ Pipët Kristoon tekeri wesak yaaö ngön pöt arim naë kosang sak wia.

⁷ Pötaanök ar Aköp Yesu Kristo pim orö tekeri rëepna akuneten kor wë Ngëengk Pulöökë yangngk pötön ngönëntaan ngöntök naëngan.

⁸ Tiarim Aköp Yesu Kristo puuk wotpil niwasën taë wëen ënëmak pim waisëpna akun kaöaöök Anutuü ëöetak ketre saun won önëët.

⁹ Pöt Anutu pi pim Ruup tiarim Aköp Yesu Kristooring lup kopëtemer sënëak yas niiauro pötaanök. Pi pim elniipënëak ök niia pöt yaalniin piin pangk kön wi kosang wasëpenaat.

Ingre mor saurö komkap ëa

¹⁰ Karurö, tiarim Aköp Yesu Kristo pim weëre kosang nena pötaan ngön epët kosang wesak nimaan kat wieë. Ar komre kap ëënganëp ngön ke kopëtal aë. Arim könre lupöt kopëtal wiaan weë.

¹¹ Nem karurö, öng Kolowi pim kaataköröak arim tekarak komkap wia pël neeaut.

¹² Nem pël yeniak pöta songönte epët. Ar epël yamëëaan ya. Arim naëaan naröak, “Ten Pool pimorö,” pël yaan naröak, “Ten Apolos pimorö,” pël yaan naröakta, “Ten Pitaëëro,” pël yaan naröak, “Ten Kristoëëro,” pël yeëan ya.

¹³ E tolëël? Kristo pi welung wera ma? Ma Pool nook arimëen yak këra yetaparak wel wian ma? Ma

ar nem ënëm ëënëak nem yapintak i nimëa ma? Won.

¹⁴ Ne arëkaan omën selap i namëën, Krispasre Kaias piarpimënt. Nem omën selap i nemomëën ëan pötaan ne kön wiin ya kë yes.

¹⁵ Pötaanök omën naröak nook ar nem ënëm ëënëak nem yapintak i nimëan ngön pöt yok pangk naëpan.

¹⁶ Aö, ne kat kolanëp. Stepanas pim kaataköröeta i momëauppe. Munt naröeta i momëan ma won wes ne ëngk ma e wesak yaë.

¹⁷ Kristo pi ne omnarö i mëëmëak wes nen-emëën, ngönën ök amëak wes nemëaup. Pël ëëma pöt ne ëwatöröa ngön ya pöl naëngön. Pël amaatep Kristo pim këra yetaparak möa pöta këet mos sëpan.

Kristo pi Anutuu weëre kosangöt pet yaalni

¹⁸ Yaap, Kristo pi këra yetaparak wel wia ngön pöten omën kö yesauta kanöök wëauröak kön wiin mos ë yaë. Ën omën Anutuuk kama yanu pörö tiarök kön wiin ngön pötak Anutu pim weëre kosangöt pet yaalni pël yewas.

¹⁹ Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

“Ne omën narö pitëmtën kön wiin ëwatörö pël yewas piporö pitëm ëwatöt wak moira-maap.

Pël ëak omën narö pitëmtën kön wiin kön tektek yaaurö pël yewas piporö pitëm könöt wa moolamaap.”

²⁰ Pötaanök ëwat omën piporö tolëël ëëpën? Ma kön tektek yaaö piporö tolëël ëëpën? Ma omën yangerakë omnantëën ngön nga eleim wë piporö tolëël ëëpën? Anutuuk yangerakë ëwat pöt irikor yaaut pël pet yaalni.

21 Anutu ewat pepap puuk kön wiin yangerakë omnarö pitëmtë könötök piin ewat nasën eëpënëak elmëa. Pim ngönënöt ten ök yaan kaar omën naröak mosut pël yewas pöt ök aan omën narö kat wiak kön wi kosang wasën utpetetakaan kama moöpënëak kent yaë.

22 Ten Yuta omnaröak epël yak. “Ni omën it ngolöpöt tenim itöök eën pöt nim ngönten wa yaap wasënaat.” Ën ar Krik omnaröak epël yak. “Ni ngön nent ök aan pöta songönte tenim könötök ewat sak pöt nim ngönten wa yaap wasënaat.”

23 Pël yaketak ten Kristo këra yetaparak möön wel wia pöta songönte ök yaan Yuta omnarö pit kat wiak kaaö yaë. Ën omën muntarö pitta kat wiak, “Kön irikor ëak yak,” pël yewas.

24 Pël yaëen omën Anutuuk pimëen yaö niwesaurö, Yuta omënre omën muntarö, tiar kön wiin Kristo këra yetaparak möön wel wia pöta ngöntak Anutu pi ewatre weëre kosangringëp pöt pet yaalni.

25 Omën Anutuuk elmëen naröak kön wiin irikor yaë epëtak yangerakë omnaröa ewatöt il yemowas. Ën omën Anutuuk elmëen naröak kön wiin wiapre kor yaë epëtak yangerakë omnaröa weëre kosangöt il yemowas.

26 Karurö, ar ngaanëer Anutuuk yas niak pimëen niwesa pötak arim wakaimauten kön wieë. Omnaröak arim tekrakaan omën selap ewatre weëre kosang yapinringörö pël naniwasën ëa.

27 Pël ëaap omën yangerakë omnaröak ewat wonörö pël yewas piporö Anutuuk yas niak ewat yankingën ewatörö ëö yemongawis. Ën

weëre kosang wonörö pël yewas piporö Anutuuk yas niak weëre kosang yaningkën weëre kosangringörö ëö yemongawis.

²⁸ Pël ëak omën omnaröak kön wiin omën pas yapin won irëak wëen omnaröa kaaö yaaurö Anutuuk yas yeniaan isaurö il yemowas.

²⁹ Anutuuk yang omnarö tiar pim ëöetak tiarimtok tiarimënt wak isnganëak pël elnia.

³⁰ Anutuuk tiar Yesu Kristooring öpenëak niulëa. Tiar piiring wë ewatöt wak Anutuun kön yawi. Kristo puuk kaamök elniin Anutuuk tiarën, “Wotpilörö,” pël yenia. Anutuuk tiarimëen yak ulmëen pi utpetetakaan kama niön kölam sak wë.

³¹ Anutuuk tiar ngönëntak epël wia pöt ëëpenëak pël elnia. “Namp pi ërëpsawi ngön apënëak pöt Aköpëel ko wesak ap.”

2

Pool pi Kristo këra yetaparak möa pöta ngönte ök mëëa

¹ Karurö, nem ngaan Anutuu ngön këët ök niamëak wais arim naë wakaiman pötak ngön öngpökötre ewatringöröa ya pöl neniaan ëaut.

² “Ne ngön munt nant nemangön, Yesu Kristo këra yetaparak möön wel wia pöt pëen ök memaat,” pël wesak waisaup.

³ Pël ëak wais wiapre korring wë ngönën wak isak niangönëak kas kön wiak reireë ureimaup.

⁴ Pël yeem nem ngön aöre ngönën ök niaö pël eiman pöt omnaröa yaë pöl ar kön ngolöpöt önëak neniaan. Won, ne ök yeniaan Ngëengk Pulöök kaamök elnëen pim weëre kosangöön itenaurö.

⁵ Omnaröa ewatötön kat wia pötaan won, Anutu pim weëre kosang elnia pötaan ar piin kön wi kosang wasënëak ne wiapre korring wakaimaup.

Anutuu Pulöök ewatöt yaningk

⁶ Ne omën Anutuu wewëetak kosang sak wëauröen ewatta ngönöt ök yeniak. Yang omnaröere omp aköröa ewatta ngönöt naën. Pörö pit kö sèpnaarö.

⁷ Anutu pim ngön ëlëëp wiakaimaut nem war wesak ök yeniak epot ngaanëer kutömre yang won wiaan Anutu pimtë wakaimautak kopëta wes wiin wiakaimautök peene tiar kutömweri sè ëwaatak öpenëak war wes yaningk.

⁸ Yang omp aköröak Anutu pim ewat ëlëëp wieëa pöten ewat nasën ëa. Pit ewat ëanëën yok pangk kutöm Aköp, iere kasir pepap, këra yetaprak namöön ëan tapön.

⁹ Pit ewat naën ëautak ne ngönëntak epël wia pöten ök yeniak.

“Omën omnaröak itaampööre kat wiire kön wi pël naënöt

Anutuuk omën piin lup sant yaalmëauröaan kopëta wes wia.”

¹⁰ Ngön pipët ëlëëp wiautak Anutu pim Pulö wes mëen pöta songönte tekeri wes nina. Pöt Pulö pi omën poutë songönöt ewatëpök Anutu pim yaauta songönteta ewat wë.

¹¹ Tiar omnarö nampök nampë könöön ewat naöngan. Pimënt kön pepapökëër ewat öpnaat. Pöta ök omën nampök Anutuu könöön ewat naöngan. Pimtë Pulöökëër ewat wë tekeri yewas.

¹² Anutu pi yang omnaröa könö tiar naningkën äa. Pi tiar pim omën ompyaut yaningk pöta songönten ewat sēpenëak pim Pulö ningkën waut.

¹³ Ten Anutuu omën ompyaut yaningk pöta songönten omnaröa könötëaan ök neniaan. Ngëengk Pulöök re nuulön omën Pulööring wëauröen ngönënta songönte tekeri wes yaningk.

¹⁴ Omën Ngëengk Pulö naönörö pit Anutuu Pulöök ngön rë moula pöt korar wesak kat nawiin yaë. Ën Ngëengk Pulö waurö tiarökëer pöta songönten ewat wë. Pötaanök omën Pulö naönörö pit songönten yok pangk ewat nasën ëëpnaat.

¹⁵ Omën Anutuu Pulö ningkën waurö tiar omën pout yok pangk kom ëëpenaat. Ën Pulö naönörö pit tiarim songönten ëngk ma e wesak pangk kom naën ëëpnaat.

¹⁶ Pöt pit Anutuu songönten köpël wë pötaanök. Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

“Talëpök Anutuu könöön ewat wë?

Talëpök pi omnantön ewat sēpnaan rë moulöpën?”

Omën Pulö naönöröak yok pangk naën ëëpnaatak tiar Pulöök rë nuulön Kristoë kön yawi pöl yeë.

3

Ngönën ya yamëngk piporö Anutuu ya omnarö

¹ Karurö, ne omën Anutuu Pulö wauröen ök yamëëa pöl arën ök niamëak ök ëën pangk naën äaut. Kristoë ngöntaan ar öngaaröa ök köpël wë. Pötaanök ne yangerakë omnaröen ök yamëëa pöl arën ök niaut.

²⁻³ Öngaarö pit kaömp kosangöt nanëmpan, kapa pëen nëmpanaat. Ar öngaaröa ök ngönënten köpël

wëen yak ne ngönën öngpököt peën ök niaut. Ën peeneeta ar wëwë ngaantakël wë. Pötaanök ngön öngpököt pangk ewat nasëngan. Ar arim karuröen kaaö eëre neneren sérere ngön aö pël yeë pötak wëwë ngaantakël wë yangerakë omnaröa yaaul yeë pël pet yaalni.

⁴ Ar naröak, “Ten Poolëerö,” pël yaan naröak, “Ten Apolos pimorö,” yak. Pötaanök yang omnaröa wëwëetakël wë pël yeniak.

⁵ Ar tol eën ten Apolos kom yaalni? Ar kön wiin Apolos puukëer kaöap Kristo pim ököp pël yaë ma? Ma Pool nookëer kaöap Kristo pim ököp pël yaë ma? Won, tenip om Aköpë inëen peën yaauwaarök namp ya nentak kom é niulëen ya yamëngkën ar piin kön wi kosang wesaut.

⁶ Tiar ya lupöök nampök wet rëak öpöt ngëntën nampök nön yati. Pöta ök ne wet rëak ngönën ök niaan Apolos ënëmak ngarangk elnia. Tenip om pël ëauwaar Anutuukëer kaamök eën këet yaarö.

⁷ Pötaanök ngëntööre nön ti pël yaë pöaar yapin wonaar. Ën kaamök eën këet yaarö pöpökëer yap-inringëp.

⁸ Yangëntaupre nön yatiaup piarip kopëtalaar. Ën sum öpna pöt neenem ya yamëngkauta ökök Anutuuk namp nal mangkën öpnaat.

⁹ Tenip Anuturing ya yamëngkauwaar. Ën ar pöt Anutu pim ya lupö pël yeë. Pël eën pi ngarangk yaalni. Ar tenpimorö won.

Ngönënë ya omnarö ka ök yarëauröa ökörö

Ar Anutu pim kaat pël yeë.

¹⁰ Anutu komre kolap elnëak pim yaatak neulëaup. Pël eën omën ka ompyaut ök yarëaupök

wet rëak ök äak wap kosang panëet yewesir pöl nook wet rëak ngönënta songönte ök niaut. Pël ëen omën muntarö yal menak wap pötë rangk ök yarë pöl narö peene arim naë ngönën ya yamëngk. Omën peene arim naë ya yamëngk pörö pit këekë wesak ngönën ök niaö ngarangk elniip.

¹¹ Ne Kristo pim ngönte arën ök niaut. Pim ngön pöt ka wap weit wesira pötë ökö. Pötaanök omnaröak pöt ti olëak wap muntat yok pangk newesirën ëëpnaat.

¹² Wap weë pötë rangk ka ök rapënëak naröak koolre siluwaare kël sum kësangring ompyaö pipot wak pël yeë. Ën naröak këra wiapötre perre koin teënt sak yaila utpet pipot wak pël yeë.

¹³ Pël ëen omnarö tiarim neenem ya yamëngkautë songönöt tekeri sëpnaat. Akun kaöaöök Anutu pi tiarim ya mëneimautë këet esuwesök war wasëpnaat. Tiar pimëen ompyaö elmëeiman pöt koolre siluwaare kël sum kësangringötë ök nanikotön ëëpnaat. Ën utpet elmëeiman pöt këra wiapötre perre koin teënt sak yail pötë ök es kot won sëpenaat.

¹⁴ Pël ëen omën narö wap weë pötë rangk ök rëen esuwesök nokotön ëëpna pörö Anutuu naëaan kangut öpnaarö.

¹⁵ Ën narö wap weë pötë rangk utpetatring ök rëen es kotön kangut naön ëëpnaat. Pël yaëen omën pörö es nokotön wëen Anutuuk omën pëenörö esuwesiaan kama wa ulmëen öpnaat.

Ingre mor saurö pit Anutu pim ngëëngk tupët

¹⁶ Ar Anutuu ngëëngk tupta ökö. Pötaanök pim Ngëëngk Pulö arim lupötë wë. Pöten ar köpël ma?

17 Omën namp pi Anutu pim tup ngëengk wesa pöt utpet wasën pöt Anutuuk kangiiir utpet mowasëpnaat. Pöt Anutuu tup pöt ngëengkët pötaanök. Pim ngëengk tup pöt ar tapörö.

Tiar ngönënë wotöököröen wak isak angan

18 Arimtok arimtë lupötön morök elmëengan. Arëkaan namp pimtën kön wiin yangerakë omnaröa ewatöt wak wë pël yewas pipop Anutuu ëöetak ewatëp pël sak öpënëak pöt yang omnaröa ewatöt kasëng menak wëen pitök piin kön irikor yaaup pël map.

19 Yangerakë omnaröa ewat pipot Anutuuk itaangkën kë wonöt pël yaë. Pipta ngönte ngönëntak epël wia.

“Omën omnaröak kön wiin ewatringörö pël yewas piporö morök yaëen

Anutuuk maan pitëmtë morök pötök utpet yemowas.”

20 Ën kaalak ngönëntak nenteta epël ya.

“Aköp pi yangerakë omnaröa ewatötön kön wiin pasut pël yaë.”

21 Pötaanök arëkaan naröak ngönënë wotöökörö komre kap ëak wak isak anganok. Omën pout arimtëetok.

22 Pool neere Apolosre Pita ten pourö arimorö. Ën yang epërere öp wëautere wel yawiautere omën peene wia epotere ënëmak orööpnaat pipot pout arimot. Anutuuk arimëen yaö ëaut.

23 Ar pöt Kristoëerö, ën Kristo pöp Anutuup.

4

Aköp pimtok pim ya omnaröa wewëat kom ëëpnaat

¹ Ar ten ngönënë wotöököröen kön wiin Kristo pim inëen wë Anutuu ngön kë ngaanëer ëlëep wiakaima pöt ngarangk ëak ök yaaurö pël sëp.

² Pël ëen ngarangköröa ngön kosangët epël wia. Ngarangkëp pim ya mena pöt këëké wesak ngarangk ëëp.

³ Ne pöt, arök ma omën munt naröakta ya Anutuu nena pöt wël elnëenë pötaan ne kön selap naëngön. Pöt omnaröa wël yaë pöt pasut. Nemtokta nem yaaut wël naëngön.

⁴ Nemtok nem yaauten kön wieë utpet nent nokoirën yaaup. Nook nemtën pël aan pangk naëpan. Aköpökëer nem yaaö pöt wël elnëëpnaat.

⁵ Pötaanök akun Anutuu wia pöt naaröön wiaan omnaröa wewëat kom ëëngan. Ënëmak Aköpë waisëpna akun pötak pi omën koutak ëlëep wia pöt wak ëwaatak wiak omën tiarim könöök kent kön wia pötta tekeri wasëpnaap. Pël ëak Anutuuk omnarö tiarim yaaut kom ëak neenem yaautë kangut nimpnaat.

Korin omnaröak pitëmtën wak isak aima

⁶ Karurö, ne ngön pipët ök yeniem ar kaamök elniipënëak ten Apolos tenpimtë songönte ök yeniak. Pël ëak ngön ngönëntak wia pipot ilap riinganëen tenpim ënëm ëënëeten kent yaë. Pötaanök ar naröak kom ëak ngönënë wotöökörö nampön wak isak ëak nampön wak irëak angan.

⁷ Karurö, ar muntarö il wesak ngönënë wotöökörö yok pangk kom ëen ma? Won. Anutu

pimtok omën pout yaningk, arimtok naön. Pötaanök Anutuuk omën pout yaningk pöten ar tol één arimtën kön wiin naningkën koröp oröön arimtën wak yawis?

⁸ Elei, ar arimtën kön wiin lupötë ngönën peö ëak wë. Ar arimtën kön wiin Anutuu omën ompyaö pout wak pim ëöetak kaö sak wë ten il yaniwas pël yewas. Won, ar kaö nasën wë. Pël ëaap nem kentöök ar pël ëak wë pöten kent yaë. Pël kaö sak wëan talte ten kaamök elniin arring kaö sak öpen.

⁹ Ne epël kön yawi. Kristo pim ngön yaaö omnarö ten Anutuuk kot niwesak omnaröa iri yanulë. Ten yang ngarangköröa omnarö ngön yaatak ulmëak weletaan yaö elmëen wë pöröa ök. Pël één enselre omën pourö tenën it top yaalni. Ne kön wiin Anutuuk ten pël ëënëak yanulë.

¹⁰ Ten Kristoë ngönte ök yak pötaan omnaröak tenën kön wiin kopël waswas yaurö pël yaë. Ën ar Kristook yal menak wë arimtën kön wiin ëwatingörö pël yaë. Omnaröak tenën kön wiin wiapre kor yaurö pël yaë. Ën arimtok arimtën kön wiin weëre kosangringörö pël yaë. Pël één omnaröak arën wak isak yeem tenën wak irëak yaurö.

¹¹ Ngaanëer ngöntök ëauröak om ngöntök ë imeë iire kaömpre poë koröp poutön ngöntök ëeim wë. Pël yaëen omnaröak yanimöön kan yeem oröptak ilenëak yeë?

¹² Pël yeem ten këere kaömp koirënaak yak tenimté morötök këlangön kat wiak ya yamëngk. Omnaröak tenën ökre was yeniaan kangiiir ompyaö wesak yemak. Pitök utpet yaalniin kangiiir utpet

naalmëen yeë.

¹³ Pit utpet wesak yeniaan kangiir wiap yaalmë. Ten yang ël epotë omnaröak wa irman yaniwesauro. Pitök tenën kön wiin utpet panëerö pël yaniwas. Tenën pël elnieimauröak peeneeta tapël yaalni.

Pool pi Korin omnaröen pim yaaul ëëpënëak mëëa

¹⁴ Ne ar ëö sënëen ngön pipot neniaan. Ar nem ruurö yak yaköm ëen kön tektek sënëak ök yeniak.

¹⁵ Ar Kristook yal menak wëen omën selap pan ngarangk elniipënëak yaë. Pël ëaap ar pep selap won. Nemënt kopëtapök ngön ompyaut ök niaan Yesu Kristook yal mangkën arim pep saup.

¹⁶ Pötaanök ne ke urak epël yeniak. Nem yeë pöl ëëë.

¹⁷ Ar nem yeë pöl ëënëak Timoti arim naë wes mëen yewais. Ngönëntaan pi nem ru panë sak wë ya ompyaö yamëngkaup. Puuk nem Kristook yal menak wë omnant yaaö pöten arim könöt ngolöp wes nimpnaat. Kristook yal menak ëpena ngön pöt ne ka poutë ingre mor sauroen ök maim wë.

¹⁸ Ar naröak neen, “Pi eprek newaispan,” pël aimeë kölokkölok eim wë.

¹⁹ Pël ëaap Aköpök kön wiin pangk ëen pöt peene tapët arim naë waisumaat. Pël ëak pitëm kölokkölok ngön yaaö pötaan ngön naengan. Pitëm omnant yaautë songönöt tekeri wasën ar pit weëre kosangringörö ma won pöten itaampunëët.

²⁰ Anutu pim wa ngaöök nimëen wë pöta songönte ngön pëen yaaut won. Pöt weëre kosangring wë Anutuu ngönta ënëm yaaut.

21 Ar taltaan kent kön yawi? Utpet ëeim wëen ne pësementring waisumaaten kent kön yawi ma ompyaö wëen lup sant elniak mayaaptaring waisumaaten kent kön yawi.

5

Korin omnaröa naë öngre omp wëwë utpet nent oröa

¹ Ne ngön nent omnaröak epël yaan kat yawi. Arim tekarak öngre omp wëwë utpet nent ngönën köpëlöröakta naën yaaut oröak wia. Omën nampök pim pepapë öngöp wak wë pël kat yawi.

² Omën utpet pöt oröak wiaan ar tol ëen arimtën wak yawis? Pöt pangk naën. Ar utpet oröak wia pötaan yaköm kön wiak omën pipop arring öpanëen waö ë mëenë pöt ompyaö.

³ Yaap, ne arim naë won kamaarek wë. Ën nem könö pöt arring wë. Pötaanök ne arim naë wëa ëëma pöl omnampë utpet ëa pöt kat wiak kom ëak epël yeniak.

⁴ Ar tiarim Aköp Yesu Kristo pimorö pël kön wieë wa top yaëen nem könö arim naë wiaan tiarim Aköp Yesu Kristo pim weëre kosangö nimpnaat.

⁵ Pël ëen ar omën pöp Setenök këlangön menak pim wëwë ngaante won wes olaan Anutuuk akun kaöaöök Aköp Yesu pim tekeri sëpna pötak pim lupmer kama öpnaan waö ë mëëë.

Pool pi Korin omnaröen omën utpetap waö ë mëëpënëak mëëa

⁶ Omën utpet pöt om wiaan arimtën wak isak yak pöt pangk naën. Ngön nokoli epëten ar köpël ma? “Pol pëwëö repak kot nent oröak yaapötë

sëen pout kakam ëëpnaat.” Pöta ök utpet arim naë wia pötak ar pourö utpet niwaspanëën ngarangk këëkë ëëë.

⁷ Ar pöt utpet wonörö. Pötaanök pol pout kakam ëëpanëak pëwëö ti yemoolak pöl omën pöpë utpetatök ar pourö utpet niwaspanëën pi waö ë mëëë. Anutuuk ar mait elniak arim utpetat won sëpënëak Kristo sëpsëp ket ëak möa. Pötaanök arta utpet ëënganëën omën pöp waö ë mëëë.

⁸ Yuta omnaröa ketre saunat wa moolëak Anutu pim mait elmëa pötaan yoöre ërëp yamëëa pöl tiar utpet pout kasëng menak kölam wë ngön këët apa.

⁹ Ne pep newer wet rëak epël retëng ë ninaut. “Ar omën öngre omp wëwëat utpet yaë piporö kasëng meneë,” pël niiaut.

¹⁰ Ne omën piporöen kön wieë omën ngönën köpël wë öngre omp wëwëat utpet yaaöre keimön yaaö, këkain yaaöre Anutu pim urtak omp ak kaarörö ngëëngk yewesa pörö kasëng mampun pël newasën ëaut. Ar ngönën köpëlöröaring ngöntre kar naën yeëan talte yang epër yok pangk sëp wasën.

¹¹ “Ar omën namp pimtën, ‘Ne ngönën wak wë,’ pël aimeë arën, ‘Karurö,’ pël niaim wë öngre omp wëwëat utpet ëëre omnantön war ë, Anutuu urtak omp ak kaarörö ngëëngk wasööre omnaröen ökre was maö, i ngaat nak kön irikor ëëre këkain ë pël yaë ke piporö kasëng mampun,” pël kön wiak retëng ë ninaut. Kot nenteta piiring kaömp ngawi ëëngan.

¹²⁻¹³ Nook ngönën wonöröa wëwëat yok pangk kom naëngön. Anutuukëer pël ëëpnaat. Ën ar ingre mor saurökëer arim wëwëat yok pangk kom ëënëët. Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

“Omën utpetap arim tekrakaan waö ë meeë.”

6

Ngönën kat wiauröak nener ngön yaatak ulmëengan

¹ Ar ingre mor sauröa naëaan omën namp pim karipëen ngön wieë ar keker elniak ngön yaatak moulmëepënëak pöt yang ngarangk ngönën wonöröa naë yok pangk sêpën ma? Won. Pi Anutuu omën sauröa naë sê moulmëen kom ëep.

² Ënëmak akun kaöaöök Anutuu omën saurö tiarök yangerakë omnaröa wëwëat yok pangk kom ëëpena pöten ëwat wë. Ar ënëmak yangerakë omnaröa wëwëat kom ëënë pöt kot wia epöökëer yok pangk kom ëënëet.

³ Tiarök enselöröa wëwëatta yok pangk kom ëëpena pöt ar ëwat wë. Yaap, tiar ya kaö pipët mëmpenaarö. Pötaanök yangerakë wëwë epëtaan kom ëëpena pöt kotte.

⁴ Pötaanök ar ingre mor sauröa naë yangerakë omnantëen ngön wieëa pöt tol ëënak ngönën won arim ëwat pöröen pitök kom ëëpën yemak?

⁵ Ne ngön pipët ar kat wiak ëö sënëak ök yeniak. Arim naëaan ëwat omën namp karaar kom ëëpnaap won ma?

⁶ Wë koröppe. Pël ëaap ngönën kat wia nampök karip ngönën wonöröa naë ngön yaatak ulmëen ya yamëngk.

⁷ Arim nener ngön yaatak yaulmë pötak arim ngönëntakë wëwëat wak yeira. Omnaröak ar utpet niwasööre arimot këkain ë pël yaëen kangiir naalmëen ëënë pöt yok pangk.

⁸ Pël äap arimtok omën naröaan utpet mowesak këkain yeë. Pël yeem ingre mor sa arim karuröaanta tapël elmëak utpet panë yaalmë.

⁹ Omën utpet yaurö Anutuuk wa ngaöök nemomëën ëëpna pöten ar ëwat wë. Ar omën epotön köpël ëëngan. Omën öngre omp nga yaaöre Anutuu urtak omp ak kaarörö ngëëngk yewesa, öngre omp wëwëet utpet yaaöre omp nampök namp ëöaat yaalmëäö,

¹⁰ këkain yaaöre omnantön war yaaö, i ngaat nak kon irikor yaaöre utpet wesak yaaöre omnarö möak këkain yaaö utpet ke pilörö Anutuuk wa ngaöök nemomëën ëëpnaat.

¹¹ Ngaan ar narö pi tapël wakaimauröak peene Aköp Yesu Kristook yal yemangkën tiarim Anutu pim Pulöök i niirak arim utpetat won wes nuulaan wotpil sak pimtëën yaö sak wë.

Ompyaö wë Anutuu yapinte wak isak apa

¹² Ar naröak epël yak. “Omnant pout yok pangk ëëmaat,” pël yak. Pöt yok pangk yaketak omën nantök ar pangk kaamök naalniipan. Neenta, “Omën pout yok pangk ëëmaat,” pël amaatak omën nent kaö sëën inëën elmëëngönëën pël naëngön.

¹³ Ar naröak epël yak. “Kaömp pöt yaatakëët yak nëën yaatak yes. Ya epët kaömpötëët,” pël yak. Pöt yok pangk yaketak Anutuuk piptepar won wasëpnaat. Ën möönre koröp epö öngre omp nga yaaö pötë yaö wonö. Tiarim möönre koröp epö Aköpë inëën elmëëpënëak yaö ëau. Aköp pi tiarim möönre koröp epöökë pepap.

14 Anutuuk Aköp weletakaan wal ë ulmëaupök tiarta tapël pim weëre kosangöök wal ë niulëëpën sa.

15 Arim möönre koröp pipot Kristo pim koröp lup nant ar pöt ewat wë. Ar kön wiin arim möönre koröp wak öng kan pas yaaupring erën eën pangk eëpën ma? Pël naëngan, won pan.

16 Omp namp öng kan pas yaaupring erën yaë pöp pi öng pöpring koröp kopëtaö yeö ar pöten köpël ma? Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Piarip pouwaar erën eën koröp kopëtaö pël eëpnaat.”

17 Ën namp Aköpring yal ëak wë pipop piiring könre lup kopëtemer sak wë.

18 Öngre omp nga yeë pippel sëp weseë. Utpet muntat omnaröak yaë pipot pitëm koröpöt utpet newasën yaë. Ën namp öngre omp nga ëak pöt pimtë koröpö utpet wasëpnaat.

19 Arim koröp pipö Ngëëngk Pulö pim ngëëngk tupët pöt ar köpël ma? Anutuuk Pulö arim lupötë ulmëën wë. Arim koröp pipö arimtëö won, Anutu pimö.

20 Puuk sum kësang elniak ar utpetatë öngpökaan kama wak pimëën niwesa. Pötaanök ar ompyaö wë pim yapinte wak isak aë.

7

Öngre omp yaauta ngönte

1 Arim ngön neen pepeweri pëël neean pöt ne kangiir ök niamaan kat wieë. Omën namp omp tek öpna pöt ompyaö.

2 Pël eëneëtak öngre omp nga yaaut kësang wia. Pötaanök pötak wer niöpanok ompörö neenem

öngöp wak wëen öngöröeta neenem ompöp wak öne pöt ompyaö.

³ Ompöpë koröp pipö pim öngöpëö. Pötaanök keimön elmëëpan. Ën öngöpë koröp pipö ompöpëö. Pötaanök keimön elmëëpan.

⁴ Pöt tol ëën? Öngöp pimtök pim koröpö ngarangk naën, pim ompöpök pël yaë. Tapël ompöp pimtök pim koröpö ngarangk naën, pim öngöpök pël yaë.

⁵ Öngre omp weëaurö ar nener koröp keimön elmëëngan. Om Anutuun ök manëak wet rëak ngön ë kat men ëak akunet om wiaan arim koröp keimön ëënë pöt yok pangk. Pël ëën akun pöt pet irën Setenök morök elniin arim koröp ngarangk naën wë öngre omp nga ëënganëën kaalak erën ëën.

⁶ Ar öngre omp ëënëak yeniak pöt ne kosang wesak neniaan. Ar pël ëënë pöt yok pangk pël yeniak.

⁷ Nem kentöök ar pourö nem ök tek önëak kent yaë. Pël yaëetak Anutuuk elniin narö öngre omp wak wëen narö tek wë. Pi tiar pël ëëpenëak weëre kosangöt kom ëak narö nant narö nant yaalni.

⁸ Öngre omp tekre kapirörö ne arën ök niamaan kat wieë. Ar nem ök tek öne pöt ompyaö.

⁹ Pël ëënëetak arim koröpöökë wëwëat ngarangk naën yeem öngre omp ëënë pöt ompyaö. Koröpöökë kentre kaurat kaö sak ngep elniipna pöt pangk naën. Pötaanök öngre omp ëënë pöt ompyaö.

¹⁰ Öngre omp weëaurö, ne arën kosang wesak ök niamaan kat wieë. Ngön epët nook won, Anutu pim këm ngönte. Öngöp pi pim ompöp sëp waspan.

11 Ma yok pël äak pöt om öp. Won een pöt pim ompöp kaalak koirak lup kopëtemer sak öp. Ën ompöp piita pim öngöp wes mëëpan.

12 Öngre omp muntarö, nem arën ngön niama epët Aköpëët won, nemtëët. Omp ngönën kat wia namp öng Kristoon kön wi kosang newasënëp koirën piiring öpënëak kent yaëen pöt wes mëëpan.

13 Ën tapël öng ngönën kat wia namp omp Kristoon kön wi kosang newasën nampring wëen piiring öpënëak kent yaëen pöt wes mëëpan.

14 Pöt tol een? Öng ngönën kat wia pöpëen Anutuuk omp Kristoon kön wi kosang newasënëp yaö elmëa. Tapël omp ngönën kat wia pöpëen Anutuuk öng Kristoon kön wi kosang newasënëp yaö elmëa. Pël naën ëa talte piarpim ruurö Anutuu ëöetak kölam nasën ëëpën. Pit Anutuuk pimëen yaö wesa.

15 Ën ngönën köpël öng ma omp nampök pim weëaup sëp wasëpënëak yaan pöt ngönën kat wia pöpök il newariipan. Anutuuk tiar mayaaptak öpenëak yaö niwesa. Pötaanök nga elpanok ngönën köpëlöp sëp wasëpënëak yaan ngönën kat wiaup yok pangk kat mowiin sëpnaat.

16 Öngörö, arim ompöröak sëp niwasëpënëak yaan il mowariak kaamök elmëen Kristo pim naë rë olaan kama öpna pöten ar köpël wë. Tapël ompöröeta, arim öngöröak sëp niwasëpënëak yaan il mowariak kaamök elmëen Kristo pim naë rë olaan kama öpna pöten ar köpël wë.

Anutuu yas niaan wakaiman pöl öpa

17 Om ar pourö Anutuuk arim wëwë önëak yaö elniin wakaiman yas niaan pim naë rë olëak wëaö

pötak wakaiman pöl weë. Ngön pipët ar ka poutë ingre mor sauröen kosang wesak ök niaim wë.

¹⁸ Namp Anutuun yaö ëak pim koröp kaut moilën wëen Anutuuk yas mëëa ëen pöt pim ila pöt ngep ëëpnaaten kön wiipan. Ën namp nailën wëen Anutuuk yas mëëa ëen pöt ilëpnaaten kön wiipan.

¹⁹ Koröp kaut yailaut ma nailën yaaut piptepar om pastepar. Anutuu ngön kosangta ënëm ëëpena pötaar omën këët.

²⁰ Anutuuk yas niaan pim naë san pötak wakaiman pöl weë.

²¹ Ar inëen ëeim wëen Anutuuk yas niia ëen pöt wil niulëëpnaaten kön selap ëënganok. Arim wil niulëëpnaata kan nent oröön pöt pöök seë.

²² Inëen wë ma won pöten kön selap naën ëëpenaata songönte epët. Omën namp inëen wëen Aköpök yas mëëa pöp puuk wil moulmëen pimëen yes. Ën namp inëen won wëen Aköpök yas mëëa ëen pöt Kristoë inëenëp pël yes.

²³ Anutuuk ar sum kaö elniak utpetatë öngpökaan kama niwak pimëen niwesaurö. Pötaanök omnaröa yaautë ënëm ëënganëp pim ënëm seë.

²⁴ Karurö, omën pourö tiar Anutuuk yas niaan pim naë san pötak wakaiman pöl piiring öpa.

Ongre omp tekre kapidöröa ngönte

²⁵ Ne öngre omp teköröa ngönte ök niamaan kat wieë. Ngön epët Anutuuk ök nenëaan, nemtok kësangën elnëak weëre kosang nangkën nem ngön këët ök yeniak epëten yaap pël wasënëët.

²⁶ Ne kön wiin akun eptak këere ngaat oröak wia pötaanök peene wë epël önë pöt ompyaö.

27 Öngre omp äaurö pöt nener wes mēēnēak kön wiinganok. Ēn öngre omp naēn wē pöt pēl ēēnēēten kön wiinganok.

28 Omp tekörö ar öng öne pöt saun won. Ēn öng tekörö ar omp öne pöteta saun won. Om öngre omp äak wēēn pöt könömöt arim naē orööpnaat. Pötaanök orööpanēēn tek öne pöten kent yaē.

29 Karurö, nem yeniak pöta songönte epēt. Tiar yang eprek öpenēak akun niwia pöt pet irēpēnēak temanöm yes. Pötaanök akun kot eptak ar öngre omp äauröak teköröa ök sak weē.

30 Ēn ingre ya ilak yaauröak pēl naēn koröp oröak weē. Ērēpsawi yaauröak won koröp oröak weē. Omnant sum yaauröak omnant wonöröa ök sak weē.

31 Yangerakē omnantēēn ya kaö yamēngkauröak pötēēn kent naēn yaauröa ök sak weē. Yangerakē omēn pöt teēt kö sēpnaat. Pötaanök tiar pipotön kaö wesak kön selap ēēngan.

32 Ar omēn pasutēēn kön selap naēn ēēnēēten ne kent yaē. Omp tekörö pit Aköpök itaangkēn ompyaö sēpna yak pim yaataan kön yawiaurö.

33 Ēn omp öngringörö pitēm öngöröak itaangkēn ompyaö sēpna yak yangerakē omnantēēn kön yawiaurö.

34 Pit Aköpē omnantre yangerakē omnant pouteparēēn kön yawiaurö. Ēn öng tekre ulwasörö pit pitēm koröpre lup pöt kölam sēpēnēak kön wieē Aköpē yaataan kön yawiaurö. Ēn öng ompringörö pitēm ompöröak itaangkēn ompyaö sēpna yak yangerakē omnantēēn kön yawiaurö.

³⁵ Nem yeniak pipët arim yaaut kan wariak nenaan, kaamök elniipënëak yeniak. Nem kentöök ar wotpil wë Aköpëën yak weë ngentiak pim yaat mëmpunëak kent yaë.

³⁶ Ën omp namp pim koontup kaö sak omp öpna salëpök nga ngentiipënëak kön wiin pangk naën ëën pöt lup kaip tiak omp mampënëak kön wiin pangk ëën omp mës mampna pöt utpet nasëpan.

³⁷ Ën omën namp pim könöök koontup tek öpënëak kön kosang wiak pöt pangk pël ëëpnaat.

³⁸ Nem yeniak pipta songönte epët. Omën namp pim koontup omp mampna pöt ompyaö ëëpnaat. Ën namp pim koontup omp nemangkën ëën tek öpna pöt ompyaö pan ëëpnaat.

³⁹ Öng namp pim ompöp öp wëën sëp wesak muntap koirëpna pöt pangk naën. Ën ompöp wel wiin pim omp kent kön wiipna namp yok pangk koirëpnaat. Pöt köntak won, Aköpön kön wieë pël ëëpnaat.

⁴⁰ Pël ëëpnaatak nemtë könöök, pim ompöp wel wiin pimënt öpna pöt pi ompyaö pan öpnaat. Ne kön wiin Anutu pim Pulöök kön pipö tekeri wes nangkën yeniak.

8

Animaut omp ak kaaröröaan kiri ar yaauta ngönte

¹ Ne omp ak kaaröröaan kiri ar yaauta ngönte ök niamaan kat wieë. Arök, “Ten kön wiin omnantë songönötön tiar pourö ewat wë,” pël yak. Pël yaketak ne epël yeniak. Tiar omnantë songönötön ewat wë pël apena pöt tiarimtën wak isak apenaat.

Pël apenaatak tiar neneren lup sant elmëëpena pöt lup kosang sëpenaat.

² Omën namp kön wiin pi omnantë songönte ewat wë pim ewatten wak isak yaan pöt pi këëkë ewat nasën wë pël apenaatak.

³ Ën namp pi Anutuun lup sant elmëëpna pöt Anutuuk omën pöpön ewat sak pimëën wasëpnaat.

⁴ Ar animaö omp ak kaaröröaan kiri ar äaut yok pangk nëmpen ma won pöten pëël yenëak. Arim, “Omp ak kaar omnaröak ket ëa pörö kë wonörö,” pël yak pöt yaap yak. Ën, “Anutu kopëtap këëp, muntarö won,” pël yak pöteta yaap yak.

⁵ Kutömweriire yangerak omën kaöarö kësang omën naröak pitën, “Anutu” pël yamëëaurö wë. Omp ak selap omën ngönën wonöröak ngëengk wesak yaya yamëëaurö wë pöt yaap.

⁶ Pël äaap Anutu kopët namp wë. Pöp tiarim Pep panëëp. Puuk omën ël epot pout ket elniin pim inëen elmëëpenëak wë. Ën Aköp kopët namp wë. Pöp Yesu Kristo. Puuk omën ël epot pout ket elniak wëwë kosangët ningkën wë.

⁷ Ar pourö, “Omp akörö kaarörö,” pöt këëkë ewat nasën wë naröak ngaan omp ak kaaröröaan kiri ar eimaö pöten kön wiak kaömp yenem kaömp pöt omp ak kaaröröaan kiri äaut pël kön wieë yen. Pël ëak arök, “Yok pangk nën ma won?” pël ëak kön selapring yen pötak arim lupöt utpet yaniwas.

⁸ Kaömp yenaare won pötök kaamök elniin Anutu naë nasëngan. Tiar kaömp omp ak kaaröröaan kiri äaut nanën ëëpena pöt Anutuuk tiarën itenak utpetarö pël newaspan. Ën kaömp pöt nëmpena pöteta puuk itenak ompyaurö pël newaspan.

⁹ Om kääkë ngarangk ëëë. Arök, “Ten kaömp omp ak kaaröröaan kiri äaut nëna pöt yok pangk,” pël yewas. Pël yeëetak omën kaömp pöten, “Yok pangk nën ma won?” pël kön selap yaë pöröak ar pël yaëën itenak tapël ëën pötak pitëm lupöt utpet mowaspanëën ngarangk ëëë.

¹⁰ Omën kaömp omp ak kaaröröaan kiri äautön, “Num ma won?” pël kön selap yaë pöpök itaangkën ar, “Omp akörö kaarörö,” pël yewas pörö nampë ngönën tupta kakaati së yenën pi tol ëëpën? Piita kaömp ke pilöt yok pangk nëmpnaat wesak arim ënëm ëak kaömp pöt nëën pötak pim lupmer utpet wasëpnaat.

¹¹ Arim, “Omp akörö kaarörö,” pël yewas pötaan omën pöten kääkë wesak kön nawiin yaë pöp pim lupmer utpet sëpnaat. Ngönën kat wia arim kar pöp Kristook pi utpetetakaan kama öpënëak wel wia.

¹² Ar ngönën kat wia arim karuröen utpet pipël elmëak pitëm lupöt utpet yemowas pipët Kristoonta utpet yaalmë.

¹³ Pötaanök nem kaömp ke pilöt yena pötak nem karipë lupmer utpet yemowasën pöt animaut sasa nanëngan, pi utpet sëpanëën.

9

Pool pim ya yamëngkautaan sum naön pötaan ërëpsawi ëa

¹ Anutuu yaat nem mëmpëak kent yeë epët omën nampök il newariipan. Ne tiarim Aköp Yesu Kristo pim ngön yaaö omnamp piin itenaup. Nook pim yaat mënautaan ar piin kön wi kosang wesak wë.

² Omën naröak neen, “Pi Aköpë ngön yaaö omën wonöp,” pël ya. Pël yaatak arök pöt neen, “Pi ngön yaaö omnamp,” pöt ewat wë. Pöt nook pim ngönte ök niaan kön wi kosang wesak wë pötaanök. Arim wëwëetak ne Aköpë ngön yaaö omnamp pöt pet yaë.

³ Omën nemëen kaaö ngön ya pöröen kangiir epël yemak.

⁴ Nem arim naë Anutuu yaat yamëngkaö pötaan arim naëaan iire kaömp öma pöt pangk naën ma?

⁵ Aköpë nangaröere Pitaare ngön yaaö muntarö pit pitëm öngörö mësak yesaurö. Ne yok pangk pël naëngan ma? Pangk pël ëëmaap.

⁶ Elei. Ar kön wiin ten Panapas tenpimënt arën ngönën ök yeniem kaömpre omnantë waurat pangk ëen ma? Tenpimtok pël ëëna pöt pangk naëpan.

⁷ Nga omnarö kaömpre ngaë omnant pitëmtë monatök naöpan. Ëmre ya yaauro pitta këet oröön yok pangk nëmpnaat. Pol purmakaö ngarangk yaauro pitta yok pangk kapa kolapöt kolak nëmpnaat.

⁸ Ngön pipët omnaröa kön pëenëetök naën. Pipta ngönte ngönëntakta wia.

⁹ Anutu pim ngön kosangët Mosesök epël ëa. “Pol purmakaöp ya kaamök elniak korupait tööpënëak ing samsam yeem nëmpënëak yaëen këmët il mowariingan.” Anutu Mosesën ngön mëea pipët pol purmakaöraan pëen nemaan ëa.

¹⁰ Won. Anutuuk ten pim ya omnaröaanta kön wieë ngön pipët Mosesën ök maan retëng ëa. Omën ya yamëngkaupre këet oröön yewaup piarip köp

sëen nant öpënëak kön wieë ya mëmpna pöt yok pangk.

¹¹ Tenök arim lupöt kosang sënëak ngönën ök niaim wë. Pötaanök arök kangiir koröpöökë kaamököt nimpunë pöt yok pangk naën ma?

¹² Ya omën muntarö koröpöökë kaamök pöt yemangk. Pötaanök ten wet rëak ya yamëngkaurö pit il yemowasën nimpunëët pangk önaat.

Pël ëënaatak Kristo pim ngön ompyaut il waringanëak pötön naën pas këlangön kat wiak ya yamëngk.

¹³ Ngönën omën Anutu pim tup kaöetak waur yaaurö pit omnaröak Anutuun yak kaömpöt wak wais wiin pötëaan nant yeö ar pöten ewat wë. Ën kiri ar yaauröeta animaö kiri yemangk pötëaan yeö.

¹⁴ Pöta ök Aköp Yesuuk ten pim ngön ompyaut ök yaaurö ar kat yawiauröak koröpöökë kaamököt ningkën önëak kosang wesak ök niaut.

¹⁵ Ne pöt, arök koröpöökë omnant nampunëak neniään äaut. Peeneeta pël ëënëak retëng naën. Won, ne omnantëën kimang neniään. Kaömpötëën këen äak wel wiimëak yeem pöt arën kaömpëën neniään. Ne arim naëaan omnant naön yaaö pötaan ërëpsawi yeë. Ën nem kentöök ar nenangkën yaëën pötaan ërëpsawi eim öma pöten kent yaë.

¹⁶ Nem ngön ompyaut ök ni yeë pötaan nemtën wak isak naëngön. Pöt Kristook ne pël ëëmëak kosang wesak neeaut. Ne pim ngön ompyaut ök naën yeëan talte pim ya mëmpëak neeaut sëp wesak pötaan ya këlangön kaö ëëm.

17 Ya pipët nem könöök yamëngkem talte sum ömaaten kent kön wiim. Pël ëëmaatak ya pipët nem könöök naën, Aköpök epël ëëmëak nangkën sum naön.

18 Pël ëa pötaanök ne kangiir oröpöt yeö? Nem kangiir yeö pöt epët. Ngön ompyaut ök niak kangiir sumere omnant naön yaaup. Ngön ompyaut amëak ne kangiir sumere omnant yok pangk ömaat pël newasën yaaup.

Pool pi omën pouröa inëën sa

19 Ne omën pouröa inëën wonöpök nem könöök ngönën ök niaan omën kësang pan Kristoë naë rë olanëak ar pouröa inëën saut.

20 Ne Yuta omnaröa naë ya yamëngkem pitën ngönën ök maan Kristoë naë rë olapënëak pitëmtë yaaul yaaup. Mosesë ngön kosangta öngpök naönöpök omën pöta öngpök wëauröen ngönën ök maan Kristoë naë rë olapënëak pitëm yaaul yeem pim ngön kosangöt ngaarëk yewaup.

21 Tapël omën munt Moses pim ngön kosangta ënëm naën yaauröa naë ya yamëngkem arën ngönën ök niaan Kristoë naë rë olanëak neenta Mosesë ngön kosangta ënëm naën yaaup. Mosesë ngön kosangta ënëm naënöpök Anutuu ngön kosangët wa noolaan, Kristoë ngönte ngaarëk yewaup.

22 Omën pitëm kön wi kosang yewesaut wiap, omnant ëëpënëak kön selap yaë piporöa naë ya yamëngkem pitën ngön ök maan Kristoë naë rë olapënëak pitëm ök yesën omnaröak neen kön wiin wiapöp pël yewas. Omën pouröen ngönën ök niaan narö Kristoë naë rë olaan utpetetakaan kama niöpënëak arim ök saut.

²³ Nem pël yeë pipët ngön ompyaut kaö sëen nemëntta këët ömëak yeë.

Anutuu omën këët öpenaataan weë ngentiipa

²⁴ Ar omën epëten ewat wë. Ngasam yaaurek omën pourö nener il wasëpenëak pöömpö sëpnaat. Pël eëpnaatak wet rëak së yaö ëaurek orööpna pöpök këët öpnaat. Pötaanök Anutuu omën këët önëëtaan weë ngentieë.

²⁵ Omën ngasam ëak nener il wasëpenëak yaë piporö weë ngentiak koröpöökë këlangön yaaö pöten kön nawiin yaë. Pit omën lëngë sëpna pötëenta pël yaë. Ën tiar pöt Anutuu naëaan omën weë panë om wiakaim wiaapnaataan tapël eëpa.

²⁶ Nemëntta pöömpö yaaupë ököp. Ne pöt leng eëmëak yaö ëaurekën it kökö ngënal yesaup. Ne omën mor yamö pöpë ököp. Ne köntak namöön yaaup, kaëngk mööngönëak këëkë itneë yamöaup.

²⁷ Omën namp ngasamtak muntapök il mowaspanëak pimtë koröpö weë yewas pöl utpet eëngönëak nem koröpöökë kentre kaur pöt ngep yaalmëaup. Nemtok ngönën ök niaim olëak kö sungönëak pël yaaup.

10

Moröktak wiap sënganëën ngarangk këëkë eëpa

¹ Karurö, ne ar tiarim earö, Mosesring wakaimaurö, pitëm imautön ëngk ma e wasnganëën ök niamaan kat wieë. Anutu pi kepiltak kaka elmëak kanö pet elmëën pit seim i kaö Köp Möau olëak sa.

² I yamëa pöta ök kepil pötak kaka elmëën i kaö ilën irë olëak së Moses pim omën sa.

³ Pël èen Anutu pim Pulöök kaömp tekeri wes mena pöt pit pourö në sa.

⁴ Iiteta Pul tapöök tekeri wes mangkën në sa. I pitëm në sa pöt kël Pulöök pet elmëa pöökaan yaaröön kolak neima. Kël pöökë yapinte Kristo. Iit kël pöökaan yaaröön nëen kaamök elmëeima pöl Kristook pit kan yesën pitring wë kaamök elmëeima.

⁵ Pël äautak pitëm tekrakaan pouröak utpetat ëeima. Pötaan Anutuuk këepöt kön mowiin yang mopöök wel wi won sa.

⁶ Pitëm naë omnant oröa pötök tiarën pepanöm yenia pël yaë. Pitëm ëa pöl tiar omnantön warre kaur èenganëak pël yaalni.

⁷ Pitëm tekrakaan narö pitëm ëa pöl Anutuu urtak omp ak kaaröröaan ngëengk wesak yaya manganok. Pöta ngönte ngönentak epël wia. “Omnarö wel aisëëe iire kaömp nak wal ëak tan urööre ngasam paspas ë pël eima.”

⁸ Pit naröa ëa pöl tiar öngre omp nga èenganok. Pit pël yaëen Anutuuk pitëmëen ya sangën elmëen omën kësang pan 23,000 ëak kët kopëtetak wel wia.

⁹ Pit naröa ëa pöl tiar Aköpön morök elmëengan. Pit pël yaëen kamal ngaaröak mëngkën wel wia.

¹⁰ Pit naröa ëa pöl tiar Anutuun kaaö ngön angan. Pit pël yaan Anutuuk pim ensel ngaap wes mëen mëngkën wel wia.

¹¹ Omën muntaröak Anutu kasëng mempanëak pepanöm elmëepënëak omën pipot pitëm naë oröa. Akunet pet irëpënëak yaëen wë eporö tiarta kön tektek sëpenëak ngönentak retëng ëa.

¹² Pötaanök ar narö arimtën kön wiin isën tiarim ëarö il wesak wë pël yewas pörö ar wiap sak utpet

ëënganëën ngarangk këëkë ëëë.

¹³ Morök ke nentere nent ar utpet ëënëak arim naë oröa pöt arimënt pëën won, omën pouröa naë yaarö. Pipot arim naë yaaröön ar yok pangk Anutuun kön kosang wiaan puuk kaamök elniin morökta weëre kosang pötak wa nuulaan wiap nasëngan. Won, ar moröktak wëën pi kaamök elniin weë sak tauaanëët.

Anutuu ënëm yeem urmeraröa ënëm naëngan

¹⁴ Pötaanök, nem kar panëërö, ar omp ak kaaröröaan ngëëngk wesak yaya yamëëaut kasëng meneë.

¹⁵ Ar könringörö. Pötaanök nem niama epët kat wiak kön wi pet ëëë.

¹⁶ Wain iit kelöntak lë mëak welaköt elmëak Anutuun yowe yamëëa pöta songönte tiar ëwat wë. I pipët Kristo pim i tiarimëën lë mëa pöt. Tiar wain i pöt yenem piiring lup kopëtemer sak wë. Ën kë pelak yen pöt, yenem pim möönre koröpö këra yetaprak möa pötak yal yeë.

¹⁷ Kë kopëtet wiaan tiar pourö yen. Pötaanök tiar selap pöröak erën ëak möönre koröp kopëtaö pël sak wë.

¹⁸ Israel omnaröa yaautön kön wieë. Omën animaö Anutuun kiri yemangk pöta kaut yen piporö pit kiri ar yaautak Anuturing lup kopëtemer mowasëpënëak pël yaë.

¹⁹ Nem yeniak pipta songönte pöt tolëël? Ne, “Omp ak kaarörö pit kaöarö,” ma “Omnaröak pitëmëën kiri yemangk pöt kaöat,” pël yeniak ma?

²⁰ Won, ne epël yeniak. Omën ngönën wonörö pitëm kiri yemangk pöt Anutuun won, urmeraröaan yemangk. Pël yaëën ar pitëmëën kiri mam-

pööre pitring kaömp ngawi në pël eëneëten ne kaaö yaë.

²¹ Aköpë i kelöntak yenauroak urmeraröaktakaan nëmpena pöt pangk naëpan.

²² Ar utpet pipot eëne pöt Aköp ya sangën mon-gawisën nimpënaat. Pi weëre kosangringëp, ar weëre kosang wonörö. Pötaanök pi ya sangën mon-gawisngan.

Anutuun ping wesak maim öpa

²³ Arök, “Tiar omën pout yok pangk eëpenaat,” pël yak pöt yaap yak. Pël yaketak omën poutök kaamök naalniipan. Arök, “Tiar omën pout yok pangk eëpenaat,” pël yaketak omën poutök kosang naniwaspan.

²⁴ Ar arim omnant eëneëten kön wiinganok, arim karurö kaamök elmëeneëten kön wieë.

²⁵ Animaut uröm kaatakaan önë pipotön, “Epot omp ak kaaröröaan kiri elmëa ma won?” pël ëak kön selap eënganëp neë.

²⁶ Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Yangerere yangerak omnant wia epot pout Aköpëet.” Pël wia pötaanök tiar yok pangk omën pout nëmpenaat.

²⁷ Omën ngönën wonöröak ar pitring kaömp ngawi nëneak yas niak kaömpre animaut ningkën pötön, “Epot omp ak kaaröröaan kiri elmëa ma won?” pël ëak kön selap eënganëp köntak neë.

²⁸ Pël eëneëtak omën namp nim naë öpnaapök animaö pötön, “Epot omp ak kaaröröaan kiri ëaut,” pël ök niaan pöt pi utpet mowasën pim lupmer utpet eëpanëen nënganok.

²⁹ Pipot neën arim lupöt utpet sepanëen won, arim karipë lupmer utpet eëpanëak yeniak. Ar

nampök epël an koröp. “Ne tol ëen omën animautön kön selap yaë pipopön kön wiak nanën ëëm?

³⁰ Ne Anutuun animautaan yowe mëak yenën omnaröak nem yena pötaan utpet wesak neneapan.”

³¹ Pël aan ne epël yeniak. Ar iire kaömp nëere omën nant ë pël ëënëak pöt Anutuun ping wesak aöök ëen.

³² Yuta omënre omën muntaröere ingre mor saurö wiap sëpanok pël elmëengan.

³³ Nem yeë pöl ëëë. Nem omnant yeë epot omën pourö kaamök elmëëmëak weë ngentiak yeë. Nemtëen naën, omën pourö kaamök elmëën ompyaö sëen Anutuuk utpetetakaan kama moöpënëak yeë.

11

¹ Ne Kristoë kanöök ing mësëak pim ök yeë arta tapël nem yeë epël ëëë.

Ngönënë wa toptak ompyaö ëëpenaata ngönte

² Ar omnant nem niiaul yeem ngön ök niiaut taë wak wëen ne arën kön wiin ompyaö yaë.

³ Pël yeëetak nem kentöök ar epëtenta ëwat sënëak kent yaë. Ompöröak öngörö ngarangk ëa. Kristook ompörö ngarangk ëa. Ën Anutuuk Kristo ngarangk ëa.

⁴ Tiarim yaaul omp namp pim kepönö kör koëak wëen pöt omnaröak itenak, “Pi omën munt nampë ikanöök wë,” pël ya. Pël yaatak omp namp ngönën tuptak Anutuun ök maöre pim ngönte tek-eri wesak aö pël ëëpna pöt pi omën munt nampë ikanöök won. Pötaanök pël yeem pim kepönö kör

koëpna pöt utpet ëak pim Kaöap Kristo ëo mon-gawisëpnaat.

⁵ Ën öng namp ngönën tuptak Anutuun ök maöre pim ngönte tekeri wesak aö pël yeem pim kepönö kör nokoëën wëen pöt omnaröak piin, “Ompöpë ikanöök naön wëa,” pël aan pim ompöp ëo mon-gawisëpnaat. Pöt öng kan pas yaaö namp pim kepön ëpöt kat ë olëak wë utpet yaë pöl pim kepönö kör nokoëën wëa pötak utpet sak öng ke pöpë ök sëpnaat.

⁶ Öng namp pim kepönö kör nokoëën ëëpënëak pöt pim kepön ëpöt kat ë olap. Pël ëëpnaatak öng namp pim kepön ëpöt kat ë olaan omnaröak piin kön wiin, “Pi öng kan pas yaaö namp,” pël wasën pi ëo kësang sëpnaat. Pötaanök öngörö pipël ëak ëo sëpanëën pitëm kepönöt kör koëep.

⁷ Ompöp pi Anutu pim ök wë pim weëre kosangre ë rangi pöt pet yaë. Pötaanök pi Anutuu ök kaö sak wë pöt pet ëëpnaataan pim kepönö kör nokoëëpan. Ën öngöp pi ompöpë iri wë pöt pet ëëpnaataan pim kepönö pangk kör koëëpnaat.

⁸ Pöta songönte epët. Anutuuk ompöp ket ëëpënëak öngöpökaan kaut naön. Öngöpökëër ompöpökaan kaut wak ket ëa.

⁹ Tapël ompöp pi öngöpëën yak ket naën. Öngöpökëër ompöpëën yak ket ëaup.

¹⁰ Pël ëa pötaanök öngöp pi ompöpë iri wë pöt pet ëëpnaataan kepönö kör koëak öpnaat. Pël ëën pöt enselöröak pöten itaangkën ompyaö ëëpnaat.

¹¹ Pël ëëpnaatak tiar öngre omp Aköpë wëwëetak namp nerak naön, nampnamp kaamök ëak wë.

¹² Nem yeniak pipta songönte epët. Anutuuk öng

wetëep ompöpökaan ket eën kangiir pörekaan wais peene wë epöök pöt öngöröak ompörö yawil. Omën pout Anutuuk maan öröak wia.

¹³ Ar omën epëten kön wieë. Öngörö pitëm kepönöt kör nokoën wë omnaröa tekarak Anutuun ök mapna pöt yok pangk pël yewas ma? Pël naëpan.

¹⁴ Tiarim wëauten ar ewat wë. Omp namp öngöröa ök pim kepön epöt wali sëpna pötak omnaröak ëöak mapnaat.

¹⁵ Ën öngörö pit ngan ep waliit pitëm kepönöt kör koëepënëak Anutuuk menaurö. Pötaanök öng namp pim kepön epöt wali sëpna pöt ompyaö.

¹⁶ Omën namp ngön epët komun uröpna pöpön epël memaat. Ten Kristoë ngön yaaö omnaröere Anutuu ingre mor sa pourö epël pëen yaaurö.

Korin omnaröak Aköpë këere iit utpet wesa

¹⁷ Ar Anutuun yaya manëak wa top yeëan pötë ompyaö newasën, utpet yewesan. Pötaanök nem yeniak epët, arën kön wiin ompyaö won.

¹⁸ Ne wet rëak epël niamaan. Ar ngönënëën wa rongan yaëën arim tekarak komre kap jaaröa pël aan ne kat wiin yaap koröp jaarö.

¹⁹ Ne kön wiin komkap pipot pas naaröön, ar yangerakë omnarö yak arën ökre was elniin ngönëntak kosang yes pörö tekeri wasëpënëak jaarö.

²⁰ Arim ngönënëën wa top yeëan pötë Aköpë këët nënëak yeem irikor yeëan.

²¹ Ar epël yeëan. Kaömp nënëak Aköpön kön nawiin apre pap arim kaömp wak yesan pöt neen-

emot yenan. Pël äak narö iire kaömp kësang nak kön irikor yaëen narö këen wë.

²² Elei, ar pipël eëneäk pöt arim kaatë nënëëtep won ma? Ma ar kön wiin Anutuu ingre mor saurö pipël elmëak ngöntök yaaurö ëö yemowas pöt pangk yaë ma? Arim yeëan pötaan tol niam? Kön wiin ompyaö yen pël niam ma? Won, pël naëngan.

Aköp Yesu pim ruurö këerë i elmëa

²³ Ne ngön ngaan Aköpë naëaan wa pöt niiaut. Pöt epël. Aköp Yesuuk Yutasök piin ngaaröen kup mowia röök pötak kaömp nent wak

²⁴ Anutuun yowe mëak pelak epël ök mëëa. “Epët nem mësëpët. Arimëen yak pëel elniak wel wi-imaat. Neim önëël nem elniauten kön wieë neim önëët.”

²⁵ Pël mëak kaömp pöt nëen wain kelönte tapël wak yowe mëak epël mëëa. “Wain i epët sulöp ngolöpta nem iit. Wain i epëtak ne wel yawiem nem iit olama pötaan Anutuu omnaröaring sulöp pöt kosang yewas pöt pet yaalni. Neim önëël nem elniauten kön wieë neim önëët.”

²⁶ Pël äaan ar këere i nënëël Aköpë wel wiauta songönte tekeri weseim wëen kaalak waisëpnaat.

Namp pi Aköpë këere iit utpet wesak pöt saun koirëpnaat

²⁷ Pël wia pötaanök omën namp Aköpë iire këët pas köntak nëmpna pipop Aköpë möönre koröpre i pöt utpet wasën saunaring eëpnaat.

²⁸ Pötaanök ar këere i nënëäk pöt wet rëak arim lupöt wa kom äakök nën.

29 Pöt namp pim lupmer wa kom naënrek Aköpë kēere iit köntak nēmpna pöt pim saunaring nēmpna pötaan Anutuuk kēlangön mampnaat.

30 Ar pël yeëan pötaanök arim naëaan narö kēsang weëre kosang won, yauman yaëen narö wel yawi.

31 Ēn tiarimtok tiarimtë lupöt wotpil wesak wa kom yeëan talte Aköpök wa kom elniire kēlangön nimpö pël naën eëpën.

32 Aköpë tiarim lupöt wa kom yaalni pöt yang omnaröaring kö senganëak kēlangön yaningk.

33 Pötaanök, karurö, ar Aköpë kēere iit ngawi nēnëak wa top yeem pöt neneren kor eën pourö wais pet irënak ngës rë pël eën.

34 Ar kēen panë eën pöt arimtë kaatë nën, wa toptak utpet eën kangut orö nirëëpanëen.

Ngön muntat nemtok naë waisak ök niak ngan rë nimpaat.

12

Ngëengk Pulöök weëre kosang ke nentere nent yaningk

1 Tiar ngönën yaat mëmpenëak Ngëengk Pulöök weëre kosang ke nentere nent yaningk. Karurö, ne ar pöta songönten kēekë ewat sënëak kent yaë.

2 Ar ewat wë. Ngaan ngönën köpël wëen yang omp ak wëwëat wonöröak wer niön pitëm ënëm seimauro.

3 Ne epël niamaan kat wieë. Omën namp Anutu Pulöök kaamök elmëen pöt, “Yesu sasa kö sëpën,” pël nemaan eëpnaat. Ēn namp Ngëengk Pulöök kaamök naalmëen eën pöt, “Yesu pi Aköp,” pël nemaan eëpnaat.

⁴ Pulöök Aköpë ngönën ya ke nentere nent mëmpenëak weëre kosang yaningk, Pul pö kopëtaöök.

⁵ Tiar Aköpë ya ke nentere nent yamëngk, Aköp pöp kopëtap.

⁶ Aköpë ngönën yaat mëmpena kan ke naöre naö wia. Anutu pöp kopëtapök tiar omën pourö neenem weëre kosangöt ninak ya pipot mëmpenëak kaamök yaalni.

⁷ Pulö pi ngönëntak ompyaö wesak öpenëak neenem weëre kosangöt kom ëak yaningk.

⁸ Namp pi Pulöök weëre kosang mangkën ngönën ëwat kaö panë apnaat. Ën namp pi Pul tapöök weëre kosang mangkën ngönën öngpököt wa kotiak apnaat.

⁹ Namp pi Pul tapöök weëre kosang mangkën Anutuu yaat kosang mëmpnaataan kön wi kosang yewesautaring öpnaat. Ën namp pi Pul tapöök weëre kosang mangkën yaumanörö ompyaö mowasëpnaat.

¹⁰ Namp pi Pulöök weëre kosang mangkën ya it ngolöpöt mëmpnaat. Namp weëre kosang mangkën wetete ngön apënëak kön tektek mowasëpnaat. Namp weëre kosang mangkën Pulööre urmerarö pitëm yaautë songönte kom ëëpnaat. Namp weëre kosang mangkën këm ngön ngolöpöök apnaat. Namp weëre kosang mangkën këm ngön ngolöpöök ök aan kaip tiipnaat.

¹¹ Ya pipot pout mëmpenëak Pul kopëtapöök tek-eri wes yaningk. Pël elniak pimtë könöök omën pourö neenem weëre kosangöt kom ë yaningk.

Tiarim koröpö kopëtaö, kaut selap

12 Omnarö tiar tiarim koröpö kopëtaö. Ën koröpöökë kaut selap. Pël ëen pipot erën ëen koröp kopëtaö pël yaë. Pöta ök omën selap eporö Kristooring erën ëen kopëtap pël yaë.

13 Tiar narö Yuta omnarö, narö omën muntarö, narö inëen yaaurö, narö inëen naënörö. Pël ëaap tiar Anutuu Pulöök wa niulëen möönre koröp kopëtaö yeö. Anutuuk pim Pulö ningkën tiar pourö pim Pul kopëtaö wak wëen tiarim lupötë wë.

14 Tiar ëwat wë. Koröpöökë kaut kopët nent won, selap.

15 Pötaanök ingesök tol ëak epël apën? “Ne mores won pötaan koröpöökë kaut won.” Pël aö omën koröp ëlö sëp wesak pëlëer së öpën ma? Pël naëpan.

16 Ën katëëpökta tol ëak epël apën? “Ne itö won pötaan koröpöökë kaut won.” Pël aö omën koröp ëlö sëp wesak pëlëer së öpën ma? Pël naëpan.

17 Koröp pouuk itöt pëen wëanëen tol ëak ngön kat wiipën? Ën koröp pouuk katöt pëen wëanëen tol ëak wot mööpën? Pël naëpan.

18 Anutu pi ëwat wë. Pim könöök koröpöökë kaut neenem öpnaarek moulmëa.

19 Koröpöökë kaö epot ke kopëtet pëen ëanëen koröp ëlö yok pangk wi naön ëan tapön.

20 Pël naën. Tiar pöt koröpöökë kaut selap pötök erën ëen kopëtaö pël yaë.

21 Itöök moresën epël nemapan. “Ni kaamök naalnëen ëëmëetak nemënt yok pangk ömaap.” Ën kepönökta ingesën epël nemapan. “Ni kaamök naalnëen ëëmëetak nemënt yok pangk ömaap.”

22 Won, tiarim koröpöökë kaö nantön kön wiin

kaöat won pël yewas pipot won eëpena pöt ompyaö naön eëpenaat.

23 Ën tiarim koröpöökê kaö nantön kön wiin pasut pël yewas pipot ompyaö wesak ngarangk eëpenaat. Ën eöaatta ompyaö panë wesak kör koëëpenaat.

24 Pël eëpnaatak koröpöökê kaö nantön tiar itaangkën ompyaut pël yaë pipot kör nokoëen eëpenaat. Anutu pimtok tiarim möönre koröpöt ket elniak kaö nantön utpetat pël yewas pipot puuk kön wiin ompyaö eën kör koëëpenaat.

25 Pël eëpena pötaanök tiarim möönre koröpöök komre kap pöt naën eëpenaat. Kaö pout nener kaamök eëpënëak äaut.

26 Koröpöökê kaö kopët nent këlangön kat yawiin pöt pout këlangön kat wiipnaat. Ën kaö nent ompyaö wëen pöt pout ompyaö öpnaat.

27 Ar pöt erën eën Kristo pim möönre koröpö pël yeë. Ën neenem wëwëetak pöt pim koröpöökê kaut pël yeë.

28 Pël yaëen Anutuuk pim ingre mor saurö tiarim naë ya omnarö epël ulmëa. Wet rëak ngön yaaö omnarö ulmëa. Pöröaarek tektek ngön yaaurö, pöröaarek rë yemoulaurö, pöröaarek ya it ngolöpöt yamëngkaurö, pöröaarek yauman ompyaö yewesauröere omnarö kaamök yaalmëauröere ngarangk yaalmëauröere këm ngön ngolöpöök yaaurö pël ulmëa.

29 Anutuuk pourö ngön yaaö omnarö pël naulmëen äa. Pourö tektek ngön apënëak naulmëen, pourö omnarö rë moulöpënëak naulmëen, pourö ya it ngolöpöt mëmpënëak naulmëen,

³⁰ pourö yauman ompyaö wasëpënëak naulmëen, pourö këm ngön ngolöpöök apënëak naulmëen, pourö këm ngön ngolöpöök ök aan kaip tiipënëak naulmëen.

³¹ Anutuuk ar ngönënë yaat mëmpunëak weëre kosang nimpna pöt taltak kaöet pöt wël ëak önëen kosang ëëë.

Pël yaëen nook kan ompyaö panë epö pet elni-imaan.

13

Lup sant yaauta ngönte

¹ Ne ka nantëeröa ngön köngkömötëëre enselöröa ngön köngkömötë omnarö pangk kat wiipnaat pël yeem lup sant naën yeëanëen nem ngön yaaut kuupre intö ngönötë yaan omnaröa ngön këet kat nawiin yaë pöl köntak yeëan tapön.

² Ën ne tektek omnaröa ök wë ngönën tekeri wasöore ngön öngpökötë ewat poutë songönöt ewat wëere tomönötön mop wiipënëak kön wi kosang wesak maan pël ë pël yeem lup sant naën yeëanëen omën pasuröa ök wëan tapön.

³ Ma nem omnant kom ëak omën ngöntök yaaurö mampöore Kristo pim ngöntaan yak maan naröak newak es newaliin wel wi pël yeem lup sant naën yeëan talte kangut naön ëëm.

⁴ Omën lup santring wëa pörö ya wiaptaring wë sant yemowesaurö. Pit omën muntaröa omnantëen kön utpet mowiire pitëmtën kön wiin isën kölokkölok ë pël naën yaaurö.

⁵ Pit omnant omnaröak kön wiin omën muntaröen naalmëëpanëët ëen pöt pël naën

yaurö, keimön naën yaurö. Pit ya sangën naën yaurö, utpet yaalmëen kangiir naalmëen yaurö.

⁶ Pit utpetatëen ërëpërëp naën, ompyautëen ërëpërëp yaurö.

⁷ Omën lup santring wëa pörö omnaröak utpet yaalmëen kosang sak wë elmëepnaatön ompyaö ëepnaat pël weseë Anutuun kön kosang wiak pim ompyaö ëepna pöten korkor eim wë këlangön kat yawiem kosang sak wëaurö.

⁸ Lup sant yaaö pöt kö nasën ëepnaat. Ën tek-tek omnaröa ök Anutuu ngönte tekeri yewesa pöt kö sëpnaat. Këm ngön ngolöpötë yaaö pöteta, kö sëpnaat. Ën ewat ke nentere nent pötta kö sëpnaat.

⁹ Pöt epël. Tiar ewatöt kaut pëen ewat wë. Ën Anutuu ngönteta kaut pëen tekeri wesak yaurö.

¹⁰ Ënëmak Anutuu wais omën poutë songönte tekeri wes nimpnaatak kaö kot pipot kö sëpnaat.

¹¹ Ne ngaan koturöa ök wë pitëm ngön ya pöl aimaut. Pël ëak koturöa kat yawi pöl kat wieimeë pitëm könötë wia pöl wiakaimaut. Pël äautak omp kaö sak koturöa yaaö pöt ent ë olëaut.

¹² Tiar könitweri këere wot kante itenak këëkë itnaangkën yeë pöl peene Anutuu songönte itenak om kotte pëen ewat yes. Ënëmak Kristoë tekeri sëpnaatak ëö ningkën piin këëkë itaampenaat. Peene pöt tiar Anutuu songönte kaut pëen ewat wë. Akun pötak Anutuu tiarën ewat panë wë pöl pim songön pout ewat sa pet irëpenaat.

¹³ Pël ëen kosang wiaapna pöt epot. Anutuun kön wi kosang yewesautere piin kön kosang wiak pim ompyaö ëepnaaten kor wëautere lup sant

yaaut, omën nentepar nent pipot kosang wiaap-naat. Lup sant yaautakëer kaöet.

14

Pulöök weëre kosang yaningk pöta ngönte

¹ Ar lup sant yaaut kaö wesak kosang ngentiak arim karurö sant elmëeë. Pël ëak pöt ngönënë weëre kosang Ngëëngk Pulöök yaningk pipot önëen ök ëeë. Pipot Anutuu ngönte tekeri wasënëak weëre kosang yaningk pipot önëen wet rëak ök ëeë.

² Pöta songönte epël. Omën këm ngön ngolöpöök ya pipop omnaröen nemaan, Anutuun yema. Pi Pulöök elmëen ngön ëlëepöt ök yaan omnarö kat nawiin, Anutuukëer kat yawi.

³ Pël yaëetak omën Anutuu ngönte tekeri wesak ya pipop omnarö kaamök elmëak pitëm kön wi kosang yewesaut taë wasën kosang sak öpënëak yema.

⁴ Omën këm ngön ngolöpöök ya pipop pimënt kaamök yaë. Ën omën Anutuu ngönte tekeri wesak ya pipop ingre mor sa pourö kaamök yaë.

⁵ Ne ar pourö këm ngön ngolöpötë anëak kent yaë. Ën Anutuu ngönte tekeri wesak anëak kent kaö pan. Omën Anutuu ngönte tekeri wesak ya pipop omën këm ngön ngolöpöök ya pöp il yewas. Ën namp këm ngön ngolöpöök yaan nampök kaip tiak ingre mor saurö kaamök elmëepna pöt omën këm ngön ngolöpöök ya pipop ya kaö yamëngk.

⁶ Pötaanök karurö, ne arim naë wais këm ngön ngolöpöök ök niaan pötak pangk kaamök naalni-ipan. Pël ëëmaatëp arim naë wais Anutuu ngön ök neea pöt niam ma ëwat nent nimp ma pim këm

ngönte tekeri wesak niam ma ngönën rë niulöm pël
ëëma pötaar kaamök elniipnaat.

*Anutuu ngönte apenëak këm ngön ngolöpötë
pangknaëngan*

⁷ Ar omën pasut nger pëep köntak mëmpööre
wëlemp köntak tang mö pël yaëën ngön këët pangk
kat wiin ma? Kat nawiingan.

⁸ Ën kuupö pas yamëngkën talëpök pangk kat
wiak ngaëën ya pël wesak ko ëëpën? Pangk pël
naëpan.

⁹ Pöta ök arta këm ngön ngolöp omnaröa pangk
kat nawiipanëöök yaan talëpök pangk kat wiipën?
Kat nawiipan. Arim ngönöt pas mopöök sëpnaat.

¹⁰ Yang epot poutë omnaröak këm ngön ke nen-
tere nentak ngön ök ya. Pël yaatak köntak naën
ompyaö wesak yaan kat yawi.

¹¹ Ën omën nampök ngön ök neaan kat nawiin
ëëma pöt puuk neen, “Maimap,” pël yenewasën
nookta piin, “Maimap,” pël mowasumaat.

¹² Arim naë tapël wia. Ar weëre kosang Ngëëngk
Pulöök yaningk pipot önëak kent yeë. Pötaanök
weë ngentiin Ngëëngk Pulöök ulöl wes ningkën
weëre kosang ingre mor saurö kaamök elmëëpna
pöt önëët.

¹³ Pötaanök omën këm ngön ngolöpöök apna
pipop ngön pöt kaip tiin omnarö kat wiipnaan
Anutuun weëre kosang kimang map.

¹⁴ Pöt epël. Ne këm ngön ngolöp nem köpëltak
Anutuun kimang mema pöt nem këmëtere lup-
merök yaan könöök naën pas öpnaat.

15 Pötaanök ne tol eëm? Ne Anutuun kimang nemtë ngöntak lupmerre könöök memaap. Ën Anutuun tan memaanta tapël memaap.

16 Ma ar namp lupmerök këm ngön ngolöpöök Anutuun yowe yemaan omën ngolöp weëre kosang pöt naön nim ngönte pangk kat nawiin eëpna pipop tol ëak kat wiak kaamök ëak, “Yaap,” apën? Pël naëpan.

17 Ni yaap Anutuun yowe mamëetak omën ngolöp pöp taë nemowaspan.

18 Ne ar pourö il nuwesak këm ngön ngolöpöök ngön yaaup yak Anutuun yowe yemak.

19 Pël yeëetak ingre mor sauröaring yaya yamëëautak nem kentöök ngön kopët omnaröa kat wiipnaatepar amëak kön yawi. Këm ngön ngolöp selap omnaröa pangk kat nawiin eëpna pöt amaaten kaaö.

20 Karurö, ngönöt kat wiak wël yaautaan rungaaröa ök eëngan. Utpet yaaö pötönökëer öngaaröa ök köpël eëë. Pël ëak ngönöt kat wiak wël yaaö pötaan kaöaröa ök ompyaö wesak eëë.

21 Ngönën ngön nent epël wia.

“Ne omën eporöen omën naröa ngön maimatëëre omën maimaröa këm ngönötë ök maan

pit nem ngönte kat nawiin eëpnaat,

Aköpök pël ya.”

22 Pötaanök tiar kön wiin Anutuuk këm ngön ngolöpötë ngön yaaut ngönën kat wiauröaan won ngönën köpëlörö pim weëre kosangöön pet elmëen itaampënëak kön wia. Ën kangiir Anutuu ngönte tekeri wesak ök yaaut ngönën köpëlöröaan won

kat wiauröaan Anutuu songönte tekeri wasën itaampënëak kön wia.

²³ Pötaanök ar ingre mor saö pourö wa top ëak këm ngön ngolöpötë ngön aim wëen ngolöp ngönën kat yawiauröere köpëlörö ilëak itenak pöt arën kön wiin kaökaö yaë pël wasëpnaat.

²⁴ Ën ar ingre mor saö pourö Anutuu ngönte tekeri wesak ök aim wëen ngönën köpëlëp ma ngolöp kat yawiaup ilëak kat wiak pöt arim yaauten itenak pim saunatön kön wiipnaat. Pim tekeri wesak yaan kat wiipna pötök pim utpet yaaut kom ëen

²⁵ pim lupmeri omnant wieëa pöt tekeri sëen itenak rar rë wesirak Anutuun yaya mëak epël niapnaat. “Yaap Anutu arim tekarak wë,” pël niapnaat.

Ngönënëen wa top yaautë ompyaö wesak ëëpa

²⁶ Karurö, ne tol niam? Arim Anutuun yaya manëak wa top ëënëetë nampök tan nent apnaat, nampök wetete ngön apnaat, nampök Anutuu ngön ngolöp mena nent apnaat, nampök këm ngön ngolöp naöök apnaat, nampök këm ngön ngolöp pöt kaip tiipnaat. Pipot pout yaëen ingre mor saurö kaamök elmëep.

²⁷ Këm ngön ngolöpötë anëak pöt pouröak anganok kopët naar ma naar namp pöröak kopët pöppöp yaan nampök songönöt kaip tiak ök niap.

²⁸ Ën omën kaip tiipnaap won ëen pöt këm ngön ngolöpötë anë pörö ingre mor sauröa wa toptak anganok. Namp pi pël apënëak pöt pëentak Anutuun map.

²⁹ Ën Anutuu ngönte tekeri wesak anëak pöt omën naar ma naar namp aan muntarö ngön pöt kat wiak kom ëëë.

³⁰ Namp pi wel aisëaan Anutuuk ngön nent apënëak kön weswes elmëen wal ë apënëak yaëen pöt wet rëak taueë ngön yaaup leng ëëp.

³¹ Ar pourö Anutuu ngönte pangk tekeri wesak anëët. Pël yeem pöppöp aan kat wiak nener lup kosang wasënëët.

³² Omën Anutuu ngönte tekeri wesak ök yaaö pörö pitëm ngön apna pötön ngarangk ëëë ök apën ma won pöt kön wiip.

³³ Pöt Anutu pi tiar omnant irikor ëëpenaaten kaaö, mayaap öpenaaten kent yaaup pötaanök.

Ka nantë Anutuu omnaröa wa topötë yaaul

³⁴ ar ngönënëen wa top yeem öngöröak ngön angan. Moses pim ngön kosangtak öngörö ompöröa ikanöök öpën pël wia.

³⁵ Öngörö, arök wa topötë ngön anë pöt ëöaringët. Pötaanök ar ngön nantë songönöt ëwat sënëak pöt arim kaatë ompöröen pëel maan ök niap.

³⁶ Elei, Korin omnarö ar kön wiin arimtokëer omën muntarö il wesak Anutuu ngönte ëwat panë wë. Ar kön wiin Anutuu ngönte wet rëak arim naë oröön ök aimaurö ma? Ma arimtokëer kat wiaurö ma? Pël won.

³⁷ Arim naëaan namp pi pimtën kön wiin, “Ne Anutuu ngönte tekeri wesak yaaup,” ma “Ne ngönënë weëre kosang nant Pulöökë naëaan waup,” pël ëëpna pipop pi nem ngön retëng yeë epëten Aköpë ngön kosangët pël wasëp.

³⁸ Namp ngön epët kat wiak yaap newasën ëëpna pipopön, “Anutuu ngönte tekeri wesak yaaup,” pël nëmangan.

³⁹ Pötaanök, karurö, ar Anutuu ngönte tekeri wesak anëëtaan weë ngentieë. Pël ëak këm ngön

ngolöpötë yaaut kan wariingan.

⁴⁰ Ar ngönënëën wa top yaautë omnant irikor eënganëp ompyaö wesak eëë.

15

Kristo wel wiak wal ëa

¹ Karurö, nem Kristoë ngön ompyaut ök niaan ar kat wiak wak wë pipët kaalak ngolöp wes nimpaan.

² Ngön ompyaö pipët ök niaan wak pötakël wëën pöt Anutuuk utpetetakaan kama niöpnaat. Om pas kön wi kosang wesan talte pël naalniin eëpën.

³ Omën kaöet Anutuuk neen neaan kat wiak nook arën ngës réak ök niaut. Pöt epët. Ngönëntak Kristo pi tiarim saunatéën wel wiipënëak ëa pöl ëaup.

⁴ Pël ëak ngönëntak eëpënëak ëa pöl yang kel weerën kët nentepar nent won sëën kaalak wal ëaup.

⁵ Pël ëak wet réak Pitaan ëö pet elmëak ënëmak pim ru 12 pöröen ëö pet elmëa.

⁶ Pörekaan pim ru kësang pan 500 pörö wa top ëak wëën ëö pet elmëa. Omën pörö narö wel wiin kësang om öp wë.

⁷ Pörekaan Sems ëö pet elmëak ngön yaaö omën pouröen ëö pet elmëa.

⁸ Pël ëaupök ënëmak ne runga kar yawil pöpë ök utpet yaaupön ëö pet elnëaut.

⁹ Ne ngön yaaö omën nem karuröa ök won, utpetap. Ne Anutuu ingre mor saurö mënak utpet weseimaup yak ngön yaaö yapinte nenëanganë salëp.

10 Anutuuk komre kolap elnëak pim ngön yaaö omën wes neulëen wë. Pim komre kolap pöt nem naë mos naën äaut. Nook ngön yaaö muntarö il wesak ya kaö mëneimaut. Pöt nem weëre kosangöök won, Anutuu komre kolap elnëa pötak mëneimaut.

11 Nook ma pitök ngönën ök niian pöt kotte. Kaöet pöt ngönën kopëtet ten pouröak ök niaan kat wiak kosang wesan.

Wel wiaurö weletakaan wal ëëpenaat

12 Tenök, “Kristo weletakaan wal äaup,” ngönëntak pël ök niaan tol ëënak arim naëaan naröak, “Wel wiaurö weletakaan wal naëpan,” pël aim?

13 “Wel wiaurö weletakaan wal naëpan,” arim ngön pöt yaap pöt, “Kristo weletakaan wal naën äa,” pël apa.

14 Kristo weletakaan wal naën äanëën tenim ngönën ök yeniiatre arim piin kön wi kosang yewesaut ké naën äan tapön.

15 Pël äak pöt pëen won. Ten Anutuun epël niaut. “Pi Kristo weletakaan wal ë ulmëaup,” pël niaut. Wel wiaurö wal yaaut wi naön äanëën Anutuuk tol äak Kristo wal ë ulmëan tapön. Pël ëën tenim ngön yeniak epotön kön wiin, “Pit Anutuu ngësël wesak kaar yaaurö,” pël äan tapön.

16 Tiar, “Wel wiaurö weletakaan wal naëpan,” ngön pël yeëan talte Kristoonta, “Weletakaan wal naënëp,” pël apen.

17 Kristo wal naën äanëën arim kön wi kosang yewesaut mos sëen utpetatë öngpök wëan tapön.

18 Pël ëën omën Kristoon kön wi kosang wesak wel wiaurö kö san tapön.

19 Tiar Kristoon kön kosang wiak pim ompyaö elniipnaaten kor wëen yangerakë wëwë eptakökëer kaamök elnianëen omën muntaröak tiarën, “Kaökaurö,” pël wesak yangerakë yaköm yaaut il wesak yaköm kaö pan elnian tapön.

20 Pël won. Kristo pi yaap wel wiak kaalak wal äaup. Pi wet rëak wal ëen pim pël äauten tiar kön wiin omën wel yawia eporö Anutuuk tapël weletakaan wal ë niulëepnaat.

21 Pöt epël. Omën kopëtap Atam puuk wel yawia pöt ngës rë nina. Tapël omën kopëtap Kristo puuk weletakaan wal yaaut ngës rë nina.

22 Pöt epël. Tiar Atamë ëarö pötaanök pim äaul pourö wel yawi. Tapël Kristooring yal menak wë pötaanök Anutuuk weletakaan wal ë niulëepën sa.

23 Tiar yaap wal ëëpenëak äa pöl ëëpenaat. Kristo pi wet rëak wal äa. Pël ëen ënëm pim orööpnaatak pimëen sa pöröeta wal ëëpenaat.

24 Pël ëen omën pout won sëpnaat. Akun pötak pi yangerakë ngarangkre omën kaö yapinringörö kö mowesak Setenë weëre kosangringörö tapël elmëak pim omp ak ya pöt kë oröön Anutu pim Pepap kaalak mampnaat.

25 Peene pöt kaö sak wë pim yaat mëneim wë ënëmak pim kööre tokörö il mowesak pim omp ak ya pöt kë oröön Anutu mampnaat.

26 Kristo pi utpetat il wesak ënëm wel yawiauteta il wesak won mowasëpnaat.

27 Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Anutuuk moulmëen Kristook omnant pout il wesak kaö sak wë,” pël wia. “Omnant pout” ngön pöten tiar kön wiin Anutuuk pimëntta pötring öpnaat pël newasën

ëa. Pöt Anutu tapöpök Kristo omnant pipotë kaö sak öpënëak moulmëa pötaanök.

28 Pep pi omënerë omnant pout Kristoë ikanöök moulmë pet irën Ruup Pep pım kaö wes moulmëa pöpë ikanöököl wëen Anutuuk tiar pouröa kaö sak öpnaat.

29 Omën wel wiaurö kaamök elmëëpënëak i yamë pörö pitën tolël kön wiipen? Omën wel wiaurö weletakaan wal naën ëëpën talte oröpmorëen omën narö pit kaamök elmëëpnaan i mëëpën?

30 Ën omnarö kët ël epotë utpet elniak këemre këlangönë rangk yanuulë pöten tolël kön wiipen? Wel wiaurö weletakaan wal naën ëëpën talte ten wal ëëpenaata ngönte ök yaan omën naröak pël naalniin ëëpën.

31 Kët poutë ne, “Omnaröak nem Anutuun yak ya yamëngk pötaan nempën ma won?” pël kön yawi. Ngön pipët ne tiarim Aköp Yesu Kristook yal menak wë arim wëwëatön ya ërëpërëp yaë pötaan pil yeniak.

32 Wel wiaurö weletakaan wal naën ëëpën talte nem Epesas kak wakaimautak wal ëëpenaata ngönte ök yaan omnarö kent ngaaröa ök utpet elnäauta kangut naön ëëm. Wel wiaurö weletakaan wal naën ëëpën talte omnaröa ya pöl ëëpen. Pit epël ya. “Ëlpamök wel wiipenaatak peenëer këere imën nëmpa.”

33 Nant kaar niapanok. Ar utpet yauröaring önë pöt pitök arim wëwëet utpet niwasëpnaat.

34 Kön irikor pipot sëp wesak könöt wotpil wesak weë. Utpetat ëëngan. Ar kat wieë. Arim naëaan

narö Anutuun köpël wë enëm naën yeëan. Pötaanök ar kat wiak ëö sënëak yeniak.

Möönre koröp maimaö wak weletakaan wal eëpenaat

³⁵ Narök epël an koröp. “Wel wiaurö tol ëak weletakaan wal eëpën? Pit möönre koröp ke tolëelöt wak wal eëpën?”

³⁶ Ar pël aan pöt epël niamaat. Ngön pipët ngönën köpëlöröa ngönte. Ar omnant ngëntën mout söp ë yesën rëngapöt yaarö.

³⁷ Arim omnant öpöt yangënt pöt möönre ep enëm orööpna pöt nangëntën, lëlöpöt pëen yangënt, korupaëere omën muntat.

³⁸ Anutu pim könöök lëlöp ke nentere nent pötë elmëen neenem möönre koröpöt yaarö.

³⁹ Wëwëetaring wëaurö tapël wiaan möönre koröpöt ke kopët naö won. Omnaröa möönre koröpö naö, imënöröa möönre koröpö naö, intöröaö naö, pisöröaö naö, pël wë.

⁴⁰ Kutömweri wëauröere yangerak wëaurö tapël wë. Kutömweri wëauröa ë rangiat nant, ën yangerak wëauröaat nant.

⁴¹ Këtëpë ëwaat maim, ngoonöpëeteta maim, ari-atë ëwaatta maim. Ën ari pöt kom ëak neenem ëwa ke nentere nent wia.

⁴² Weletakaan wal yaauteta tapël wia. Möönre koröp yang kel yewer epö maimaö, utpet sëpnaö. Ën möönre koröp kaalak wal eëpna pö maimaö, utpet naëpanëö.

⁴³ Möönre koröp yang kel yewer pö weëre kosang won sak utpet sëen yang kel yewer. Ën wele-

takaan wal ëepna pö ompyau, weëre kosangring wal ëepnaö.

⁴⁴ Möönre koröp yang kel yewer pö yangerakëö. Weletakaan wal ëepna pö kutömweriö. Yangerakë möönre koröpö wia pöl kutömweriööta wia.

⁴⁵ Pöta ngönte ngönentak epël wia. “Atam, wet rëak oröaup, pi yangerakë wëwëetaringëp.” Ën Atam muntap ënëm oröaup, Kristo pöp, pi Pulööringëp yak wëwëeta pep sak wë.

⁴⁶ Pël ëaap Pulöökë wëwëet wet rëak naaröön. Yang eprekë wëwëetakëer wet rëak oröön Pulöökë wëwëet ënëm yarë.

⁴⁷ Atam wet rëak oröaup, yangerakaanëp, Anutuuk yangetak ket ëaup. Ën Atam ënëm oröaup Kristo pöp kutömweriaanëp.

⁴⁸ Yangerakë omën pourö Atam Anutuuk yangetak ket ëaupë ökörö. Ën omën kutömweri wëwëet öpenaarö kutömweriaanëp Kristo pim ök öpenaarö.

⁴⁹ Tiarim möönre koröpö omën yangetak ket ëaup pimöökë ök wë tapël ënëmak tiarim möönre koröpö omën kutömweriaanëp pimöökë ök öpenaarö.

⁵⁰ Karurö, ngön epët niamaan kat wieë. Tiarim yang koröp epöök Anutuu kak nasëngan. Ma söpre tetring epöök kosang wieëaut pep nasëngan.

⁵¹ Kat wieë. Ne ngön ëlëëp epët tekeri wesak niamaan. Tiar omën pourö wel nawiingan. Narö öp wëën Anutuuk teëntom möönre koröp ngolöpö kaip ti nimpnaat.

⁵² Ënëmak akun pet irëpna pötak ensel nampök kuup mëngkën it mësak yengaul pöta ök teëntom pan möönre koröp ngolöpö öpenaat. Kuup

yamengkën omën wel wiaurö weletakaan söp won wal yaëën öp wëaurö tiar möönre koröp ngolöpö kaip ti nimpnaat.

⁵³ Tiarim möönre koröp söp yaaö epöök ngolöp sak söp naën ëëpnaat. Ma weletaan yaö ëa epöök ngolöp sak wëwë kosangët öpnaat.

⁵⁴ Yaap, tiarim möönre koröp söp yaaö epöök ngolöp sak söp naën ëëre weletaan yaö ëa epöök ngolöp sak wëwë kosangët epël wia pöt kë rapnaat. “Anutuuk wel pöt ngep ëën won sa.”

⁵⁵ “Wel pöta weëre kosangët tarëk?

Wel pöta ngaat tarëk? Won.”

⁵⁶ Ngön kosangöt wa olaan saun pöt weëre kosang yeö. Pël ëak pötak nga elniin wel yokoir.

⁵⁷ Anutu pi tiarim Aköp Yesu Kristo pim weëre kosangtak kaamök elniin wel pöt il yemowas pötaan yowe mepa.

⁵⁸ Pötaanök, nem kar panëerö, ar taintaë wesak tauëë. Ar Aköp Yesu pimëën yak ya yamengk epot mos naëpanëët pël weseë kët ël epotë kosang wesak pim yaat mëneim ön.

16

Yerusalem kak ingre mor sauröaan mon wa top ëëpënëak mëëa

¹ Ar Anutuu omën Yutia yanggerak wëauröaan monat kopëta wasënëak pöt nem Kalesia yanggerak omën ingre mor sauröen ök mëëan pöl ëëë.

² Ar Anutuuk kaamök elniin ya mënak neenem mon koirënë pötëaan nant kom ëak Sante poutë wa top wes wieim ön. Ne waisën wa top wasënëëtaan ya kaö mëngkanëën.

3 Pël eën ne wais oröön omën arim monat wak sêpênëak ulmëenë pörö Yerusalem ngönënë kaöröaan wetete pepat menak wes mëen mona-tring wak sêpnaat.

4 Ën monat kaö eën pöt neering ten pourö sënaat.

Pool pi Korin omnaröa naë sêpênëak mëäa

5 Ne Masetonia yangerakël sumëak kön yawi. Pötaanök pöl sakök arim naë waisumaat.

6 Pël ëak akun kot nent arim naë ömaat. Ma wëen kopi akunet pet irëpën koröp. Pël eën arök kaamök elnëak kan naö koir nangkën pöt nal sumaat.

7 Ne akun eptak om itningënal el wesak sëen pangk naëpan. Pötaanök Aköpön kat wiin pangk aan pöt akun wali arring ömëak kent kön yawi.

8 Peene pöt ne Epesas kak om wëen Pentikos akunet won sëen sumaat.

9 Pöt omnarö selap ngönënëen kööre tok yaal-nëetak ya kaö mëngkën këet orööpënëak Aköpök ngönënë kanö ngolöp wes nangkën wë pötaanök.

10 Timoti nem yeë pöl Aköpë yaat yamëngkaup. Pötaanök pi waisën pöt ya kë sêpnaan sant elmëen.

11 Piin kön wiin irepan. Neere kar narö piin kor wë. Pötaanök ngarangk ompyaö elmëak kan naö koir mangkën waisëp.

12 Tiarim karip Apolos pöp pi kar naröaring arim ngësë waisëpënëak ke urak maan pangk kengkën nasën yaë. Peene won, ënëmak mop naö oröön pöt yok pangk waisëpnaat.

Ngön mëët

13 Ar arimtën ngarangk këëkë ëeimeë kön wi kosang yewesautak taë weë. Pël ëëë lupöt kosang wesak weëre kosangring weë.

14 Pël ëë arim omnant pout ëënëen lup santetaring ëë.

15 Ar ëwat wë. Stepanasre pim kaatakörö Krik yangerak wet rëak Kristoon kön wi kosang wesak weë ngentiak Anutuu omnarö kaamök elnieim wë.

16 Karurö, ne kosang wesak epël niamaan. Omën ke pilöröere munt narö kaamök elniak ya mëneim wë piporöen itaangkën arim wotöökörö pël ëëp.

17 Ne arim naë won pötaan ya utpetaring wëen Stepanasre Potunetasre Akaikasringörö pitök arim kangiir waisën ya ërëpërëp yeë.

18 Pit ne ya kë newasën wë. Pötaanök arta kat wiak ya kë sënëët. Omën ke pilöröen kön wiin ompyaö sëp.

19 Ingre mor saö Esia yangerak wëaurö pitök yowe yenia. Ën Akuilaare öngöp Prisilaare ingre mor saö piarpim kaatak wa top yaaurö pitta Aköpëen yak yowe pan yenia.

20 Tiarim kar pourö yowe yenia. Ar neneren lup santak yowe mëak mor meneë.

21 Epët Pool nemtok nem yowe yenia epët nemtë moresök retëng yeë.

22 Namp Aköpön lup sant naalmëen ëëpna pöp pi kö sëpnaap. Aköp Yesu, ni wais.

23 Tiarim Aköp Yesu Kristo pim komre kolap pöt arim naë wiaap.

24 Tiar Yesu Kristook yal menak wë pötaan ar pouröen lup sant yaalni. Yaap.

[Yok pi tapët.
Ne Pool.]

NGÖNËN PEPEWER
The New Testament in the Weri Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Weri long Niugini

copyright © 1984 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Weri

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

ec1ac06d-1c8c-5be3-8326-dcf0ceacd4c2